

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านห้วยโกรก หมู่ 7 ตำบลพญาเย็น
อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวนภารัตน์ นุชคำ

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544
ISBN 974-533-084-1

บทคัดย่อ

นภารัตน์ นุชคำ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: กรณีศึกษา

กองทุนหมู่บ้านห้วยไกรก หมู่ 7 ตำบลพญาเย็น

อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ดร. คณิต ไช้มุกด์, 215 หน้า

ISBN 974-533-084-1

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาเป็นรายงานการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านห้วยไกรก กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านห้วยไกรก ตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ระหว่างเดือน ธันวาคม 2544 – กรกฎาคม 2545 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน สภาพพื้นฐานของพื้นที่ในหมู่บ้าน การบริหารงานกองทุน สภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของราษฎร ปัจจัยที่ช่วยผลักดันให้กองทุนหมู่บ้านประสบผลสำเร็จ ตลอดจนผลกระทบที่มีต่อการพัฒนาชนบท ด้านสภาพเศรษฐกิจและสังคมของราษฎร ในพื้นที่

การก่อตั้งและบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน โดยกำนันนัดประชุมราษฎรทุกครอบครัวและแจ้งไปถึงนายอำเภอเพื่อให้เกษตรประจำตำบลเข้าสังเกตการณ์ เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2544 มีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 15 คน โดยที่ประชุมเสนอชื่อและให้ที่ประชุมยกมือรับรองพร้อมกับคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ 2 คน ที่ปรึกษา 6 คน มีสมาชิกกองทุน 124 คน ผู้กู้เงิน 61 คน จำนวนเงินที่อนุมัติให้กู้ทั้งหมด 990,000 บาท ปัจจุบันคงเหลือ 10,000 บาท ผู้กู้ กู้ไปประกอบอาชีพ 2 กลุ่มอาชีพ คือ อาชีพเกษตรกรรมและค้าขาย

สภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของราษฎร หมู่บ้านห้วยไกรก ประกอบไปด้วย 4 กลุ่ม กระจายราษฎรตามกลุ่มต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่รวมกันเป็นชุมชนใหญ่ มีภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม พื้นที่อุดมสมบูรณ์ ไม่ขาดแคลนน้ำในการเกษตรและน้ำดื่มมาใช้ ราษฎรมีรายได้จากการประกอบอาชีพมากกว่าหนึ่งอย่าง โดยอาชีพหลักของคนส่วนใหญ่ คือ การเลี้ยงโคนม ซึ่งผู้ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพดังกล่าว

สามารถสร้างงาน สร้างรายได้เพิ่มขึ้น ทำรายได้ที่ดีให้กับประชาชน อาชีพรองที่ทำมากและรายได้ดี คือ อาชีพทำไร่ข้าวโพด และทำสวนน้อยหน่า ซึ่งสร้างรายได้ให้แก่ผู้กู้เงินเพียงพอสำหรับเลี้ยงครอบครัว เงินที่ชาวบ้านกู้ยืมสามารถพัฒนาอาชีพและเพิ่มรายได้ของชาวบ้านดีขึ้น ซึ่งเงิน 1 ล้านบาท เพียงพอสำหรับผู้กู้ยืมในหมู่บ้านและยังคงเหลืออีก 10,000 บาท การบริหารงานเป็นไปตามหลักการบริหารหรือการจัดการที่ค่อนข้างสมบูรณ์ ทั้งด้านการวางแผน การจัดองค์การ การควบคุมงาน

ปัจจัยที่ผลักดันสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วยปัจจัยทั้งปัจจัยจากภายในและภายนอกชุมชน ดังนี้ ปัจจัยภายในชุมชน ได้แก่ มีผู้นำทางการปกครอง (กำนัน) ที่ได้รับการยอมรับในความสามารถ มีคณะกรรมการบริหารที่เลือกตั้งโดยสมาชิกและมีความสามารถเฉพาะเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ราษฎรมีการประกอบอาชีพมากกว่าหนึ่งอย่างและมีรายได้ค่อนข้างดี มีขีดความสามารถในการทำ ความเข้าใจระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและสภาพแวดล้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานที่มีหมู่บ้านอยู่รวมกันเป็นชุมชนใหญ่ การคมนาคมสะดวก ไม่มีปัญหาด้านการศึกษาและสุขภาพอนามัย ปัจจัยจากภายนอกชุมชน ได้แก่ การมีแผนนโยบายจากส่วนกลางเป็นคู่มือในการปฏิบัติงาน การสนับสนุนด้านวิชาการ การติดตามผล และได้รับการสนับสนุนงบประมาณเป็นเงินทุนหมุนเวียน แก่กองทุนหมู่บ้านในการบริหารงาน

สาขาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

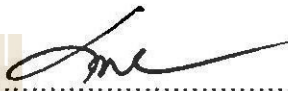
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.คณิต ไช้มุกด์)

กรรมการสอบ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.คณิต ไช้มุกด์)

.....
(อาจารย์บริหาร นิยมสุนทร)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

.....
(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)
คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2545

- 9 - ๓.ก. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่งทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- รองศาสตราจารย์ ดร.คณิต ไช้มุกด์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข , รองศาสตราจารย์ ดร.ไทย ทิพย์สุวรรณกุล, รองศาสตราจารย์ ดร. องค์การ อินทร์พรรณย์, อาจารย์นรินทร์ ภูมิสุนทร , อาจารย์ ดร. พัฒนา กิตติอาษา , อาจารย์สุริยา สิริคุปต์ และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- คุณพรณิภา ไกรรักษ์ พัฒนการตำบลพญาเย็นและพัฒนากองอำเภอปากช่อง ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่และสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวกและขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ
- ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

นภรัตน์ นุชคำ

บัณฑิตกองทุนหมู่บ้านหัวโกรก

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก-ข
หน้าอำนวยการ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ-ช
สารบัญภาพ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ณ
บทที่ 1 บทนำ	
1. หลักการและเหตุผล.....	1-2
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	2-3
4. วิธีดำเนินการ.....	3-4
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	4
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์.....	5-6
2. ระเบียบที่เกี่ยวข้อง	
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน.....	6-9
และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544	
- แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ.....	9
ชุมชนเมือง	
- แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและ.....	10
ชุมชนเมือง	
3. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	10-12
4. หลักการประเมินโครงการแบบชีพชีโมเดล.....	12-14
5. เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ.....	14-18

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

1. วิธีการประเมินโครงการ.....	19-20
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	21-22
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	22-30
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	30
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	32
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	32

บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	33-49
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม.....	49-52
3. ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้.....	52-53
4. สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	53-56

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	57
2. วิธีการดำเนินการ.....	57
3. ผลการดำเนินการ.....	57-58
4. อภิปรายผล.....	58-60
5. ข้อเสนอแนะ.....	60-62

บรรณานุกรม.....	63
-----------------	----

ภาคผนวก.....	64
--------------	----

ภาคผนวก ก ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุน.....	ก-1
--	-----

หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

ภาคผนวก ข การจัดทำรายงานตามแบบต่าง ๆ.....	ข-1
---	-----

ภาคผนวก ค ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านว่าด้วยการบริหาร.....	ค-1
--	-----

กองทุนหมู่บ้านหัวโกรก หมู่ 7 ตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง
จังหวัดนครราชสีมา

หน้า

ภาคผนวก ง	แผนที่ หมู่บ้านหัวไกรก หมู่ 7 คำบดพญาเย็น.....	ง-1
	อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา	
ภาคผนวก จ	รูปภาพกิจกรรมกองทุนและสมาชิกกองทุน.....	จ-1
	ภาพที่ 1 แสดงภาพจัดเวทีหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ และ	
	วิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน	
	ภาพที่ 2 แสดงภาพกลุ่มผู้กู้เงินจัดเวทีเสวนา	
	ภาพที่ 3 แสดงภาพกลุ่มผู้กู้เงินให้สัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล	
	ภาพที่ 4 แสดงภาพกลุ่มผู้กู้เงินให้สัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล	
	ภาพที่ 5 แสดงภาพการประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมของผู้กู้	
	ภาพที่ 6 แสดงภาพการประกอบอาชีพเลี้ยงไก่พื้นบ้านของผู้กู้	
	ภาพที่ 7 แสดงภาพโครงสร้างพื้นฐานภายในหมู่บ้าน	
	ภาพที่ 8 แสดงภาพการทำกิจกรรมร่วมกันทั้งผู้นำท้องถิ่นและบัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน	
	ภาพที่ 9 แสดงภาพคณะกรรมการกองทุนและสมาชิกผู้กู้เงินเสวนาเรื่องการประกอบ	
	อาชีพ	
ผนวก ฉ	แบบรายงานการเก็บข้อมูล บร 1 – บร 12.....	ฉ-1
ผนวก ช	ทะเบียนรายชื่อผู้ขอกู้เงินกองทุนหมู่บ้านหัวไกรก	ช-1
ผนวก ซ	รายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหัวไกรก.....	ซ-1

สารบัญภาพ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1-1 แสดงความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม	3
แผนภูมิที่ 2-1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและ..... การตัดสินใจของสตัฟเฟิลบีม	14
แผนภาพที่ 3-1 แสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้าน.....	24

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 3-1	แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินและกำหนดจุดประสงค์ พร้อมตัวชี้วัด.....	19-20
ตารางที่ 3-2	การดำเนินการประเมิน.....	21
ตารางที่ 3-3	การเกิดกองทุน.....	26
ตารางที่ 3-4	การมีระบบบริหารกองทุน.....	27
ตารางที่ 3-5	การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งของชุมชน ท้องถิ่น.....	28
ตารางที่ 3-6	ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะประชาชนในหมู่บ้าน.....	29
ตารางที่ 4-1	แสดงความคิดเห็น ทัศนะที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง.....	55
ตารางที่ 4-2	แสดงความคิดเห็นของประชาชนโดยการสัมภาษณ์ ตามแบบรายงาน บร 9.....	56

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เป็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชนและประชาสังคมและเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐานและเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเองเพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนอีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

ย้อนไปเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร แถลงต่อรัฐสภาถึงแนวทางแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรม มีสาระสำคัญประการหนึ่งว่าการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการหลักและเร่งด่วนตามนโยบายของรัฐบาลที่จะใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรมให้ได้ผลชัดเจนและรวดเร็ว ด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลดความยากจนและนำไปสู่การสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุนทางสังคมเป็นการสร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตของประชาชน

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีการจัดตั้งกองทุนนี้ก็คือ ประชาชนจะได้มีโอกาสใช้ภูมิปัญญาและศักยภาพสำหรับก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจใหม่ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานของการหารายได้อีกด้วย จากนั้นมากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจึงได้เกิดขึ้นตามนโยบาย โดยรัฐบาลจะจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท ในลักษณะของเงินทุนหมุนเวียนเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุน สร้างงาน สร้างอาชีพ เสริมและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน

เมื่อจัดสรรแล้วได้ส่งเงินลงหมู่บ้านหัวไกรก ตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ความเป็นอยู่ของราษฎรกระจายไปตามพื้นที่เป็น 4 คุ่ม คือ คุ่มหัวไกรก คุ่มหนองแดง

คัมภ์น้ำซับ และคัมภ์โนนกระดิน ซึ่งสภาวะกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตั้งเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2544 ได้รับเงินโอนเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2544 จำนวนสมาชิกกองทุน 124 คน หมู่บ้านหัวโกรก มีจำนวนประชากร 222 ครัวเรือน 764 คน เงินจัดสรรไปสู่สมาชิกผู้กู้โดยผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 61 ราย ยอดเงินให้กู้ 990,000 บาท มีการจัดระเบียบเป็นหมวดต่างๆ ซึ่งระเบียบออกโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหัวโกรก ระเบียบดังกล่าวสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหัวโกรกถือปฏิบัติ เงินกองทุนหมู่บ้านสามารถสร้างรายได้พัฒนาอาชีพทางด้านเกษตรกรรมและค้าขาย เป็นเงินทุนหมุนเวียนสำหรับครอบครัว ครัวเรือนของราษฎรที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ เลี้ยงโคนม ทำให้ชาวบ้านหัวโกรกมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตจากการประกอบอาชีพดังกล่าวดีขึ้น นอกจากนี้ยังประกอบอาชีพเลี้ยงไก่พื้นบ้าน เลี้ยงหมูป่า 'ทำสวนมะม่วงและสวนน้อยหน่า' ซึ่งชาวบ้านมีรายได้ไม่แน่นอน แต่ก็สามารถเลี้ยงครอบครัวได้ ดังนั้นเพื่อจะทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านหัวโกรก บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ข้างต้นมากน้อยเพียงใด จึงสมควรมีการประเมินกองทุนหมู่บ้าน โดยนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตที่เข้ามาประจำอยู่ในหมู่บ้านหัวโกรกและเขียนเรียบเรียงรายงานการประเมินในรูปของ "สารนิพนธ์" (Substantive Report) เพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จตลอดจนจุดอ่อนที่ควรปรับปรุงของหมู่บ้านหัวโกรก

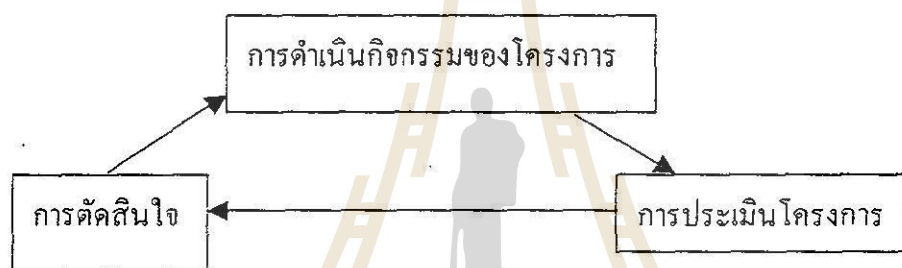
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดไว้หรือไม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา
3. เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในพื้นที่

3. กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎีที่จะใช้เป็นกรอบในการศึกษาและใช้ในการสนับสนุนการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่พบจากการศึกษาครั้งนี้ คือ วิวิเคราะห์และตัวแบบ (Model) ของการศึกษาเพื่อการประเมินความสำเร็จของโครงการหรือหน่วยงานต่าง ๆ (Amitai Etzioni, 1964 :1 อ้างในกรณี กิริติ

บุตร, 2529 :1) กิบสันและคณะ (Gibson and others , 1979: 27) เสนอแนะว่าการประเมินประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่เหมาะสมที่สุดคือการใช้แนวคิดทฤษฎีระบบเป็นตัวแทนหรือเครื่องมือในการวิเคราะห์ การวิจัยครั้งนี้จึงใช้แนวคิดทฤษฎีเชิงระบบแบบ CIPP Model ซึ่งเป็นแนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพของสต๊อฟเฟิลบีม(Stufflebeam's CIPP Model)สต๊อฟเฟิลบีม กล่าวว่า “การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวคิดพื้นฐาน คือ

แผนภูมิที่ 1-1 แสดงแนวคิดพื้นฐานการประเมินของสต๊อฟเฟิลบีม

ตัวแทนทางความคิดดังกล่าวเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปในชื่อว่า “ชีพโมเดล” (CIPP Model) อักษรย่อดังกล่าวมีความหมาย ดังนี้

C ย่อมาจาก Context คือ บริบทของหน่วยระบบ

I ย่อมาจาก Input คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ

P ย่อมาจาก Process คือ กระบวนการของหน่วยระบบ

P ย่อมาจาก Product คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ

4. วิธีดำเนินการ

1. ใช้วิธีสัมภาษณ์ (Interview) ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีเค้าโครงของแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องและใช้เป็นแนวทางสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์จะกำหนดขนาดตัวอย่างและใช้ตารางคำนวณเป็นร้อยละ ดังนั้นการวิจัยเชิงคุณภาพจะต้องเข้าไปสัมผัสกับผู้ถูกวิจัยมากกว่าจะใช้เครื่องมือวิจัยอื่นใดเป็นสื่อกลาง เป็นการสัมภาษณ์รายบุคคลอย่างไม่เป็นทางการ แต่ก็สามารถกำหนดประเด็นหรือเค้าโครงของการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ที่ไม่เคร่งครัดนัก

2. การสังเกต (Observation) สังเกตพฤติกรรมหรือปฏิกิริยาของบุคคล หรือบุคคลในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งในการประชุม จัดเสวนาและบันทึกข้อมูลที่สังเกตเห็นเหตุการณ์นั้น

3. แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบรายการข้อคำถามที่ให้กลุ่มเป้าหมายได้ตอบคำถามเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการ ซึ่งอาจเป็นคำถามที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริง

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตัวเอง โดยปฏิบัติงานในพื้นที่จากการสำรวจ เช่น บริบทชุมชน ข้อมูลต่าง ๆ ในหมู่บ้าน แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ การสัมภาษณ์จะกำหนดขนาดของตัวอย่าง และใช้ตารางหาค่าเฉลี่ย

- ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเลือกใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้แล้ว เราใช้ข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปากช่อง สำนักงานเกษตรอำเภอปากช่อง จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, มติชน สถานีวิทยุ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

- วิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพหรือเชิงพรรณนา โดยใช้ตาราง การคิดเป็นร้อยละ สัดส่วน โดยใช้ CIPP model ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

1. ได้ทราบกระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดไว้

2. ได้ทราบปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

3. ได้ทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษากองทุนหมู่บ้านห้วยไคร้ หมู่ที่ 7 ตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง จังหวัด นครราชสีมาได้มีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ เอกสารที่เกี่ยวข้อง มีดังต่อไปนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์

นโยบาย

นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมช่วยลดความยากจนเป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานของการหารายได้ในลักษณะของเงินทุนหมุนเวียน จากนั้นกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจึงเกิดขึ้นตามนโยบาย

หลักการ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งความพร้อมของคนและครัวเรือน การควบคุมดูแลกันเองในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนทางสังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองเอง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนอาชีพ กองทุนสวัสดิการ ฯลฯ

2. การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ทั้งในส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกับกองทุนทางสังคมของชุมชน และกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้นเพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการให้สอดคล้องกัน

3. ตามแนวทางในการปฏิรูประบบราชการแผ่นดินให้หมู่บ้าน/ชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาเป็นของหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนในด้านวิชาการและจัดการกองทุน

4. การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน ทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคม และการพึ่งพาตนเองเพื่อความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุน สวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
3. เสริมกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมศักยภาพ ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2. ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนดังกล่าวเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภา อาศัยอำนาจตามความในข้อ 10 (8) แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงออกระเบียบต่าง ๆ ซึ่งมี 9 หมวด ไว้ดังนี้

หมวดที่ 1 ข้อความทั่วไป

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ 3 ในระเบียบนี้ ได้ให้ความหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 4 ให้ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติรักษาการ ตามระเบียบนี้

หมวดที่ 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 5 ปรึกษาหรือหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 6 วัตถุประสงค์ในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 7 เงินและทรัพย์สินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 8 ให้คณะกรรมการเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ “กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ”

ข้อ 9 ให้คณะกรรมการจัดสรรเงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ไปยังบัญชีกองทุนหมู่บ้านและบัญชีกองทุนชุมชนเมืองตามหมวด 9 แห่งระเบียบนี้

ข้อ 10 ในการอนุมัติให้คณะกรรมการกองทุนเริ่มเข้าบริหารจัดการและเบิกจ่ายเงินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้านหรือบัญชีกองทุนชุมชนเมืองให้คณะกรรมการพิจารณาในหลักการที่กำหนด

ข้อ 11 คณะกรรมการมีอำนาจระงับการจ่ายเงินจากบัญชีกองทุนหรือให้กองทุนชดใช้หรือให้ส่งคืนเงินในกรณีที่กองทุนเบิกจ่ายไปแล้ว

หมวด 3 คณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 12 ให้มีคณะอนุกรรมการสนับสนุน

ข้อ 13 อำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการสนับสนุน

หมวด 4 คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับ

จังหวัด

ข้อ 14 ให้มีคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด

ข้อ 15 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด

หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 16 ให้กองทุนแต่ละกองทุนมีคณะกรรมการกองทุน หลักเกณฑ์ และวิธีการในการคัดเลือกกรรมการกองทุน

ข้อ 17 กรรมการกองทุนต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม

ข้อ 18 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุน

ข้อ 19 กรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี

ข้อ 20 นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระแล้ว กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งตามที่บัญญัติกำหนด

ข้อ 21 ให้คณะกรรมการกองทุนเลือกกรรมการด้วยกัน

ข้อ 22 การประชุมคณะกรรมการกองทุนต้องมีกรรมการมาประชุมเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ในขณะนั้น จึงจะเป็นองค์ประชุม

หมวดที่ 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน

ข้อ 23 กองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมือง อาจประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินที่กำหนดไว้

ข้อ 24 สมาชิกกองทุน ประกอบด้วยบุคคลธรรมดาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้นและมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อบังคับของกองทุน

ข้อ 25 คณะกรรมการกองทุนสามารถกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกถือหุ้นของกองทุนหรือมีเงินฝากตั้งจะไว้ที่กองทุน

ข้อ 26 ให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีผู้ถือหุ้นอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง วิธีการในการเรียกประชุมให้เป็นไปตามที่กองทุนกำหนด โดยคำนึงถึงจารีตประเพณีของแต่ละหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

ข้อ 27 นอกจากการประชุมใหญ่สามัญประจำปีแล้ว คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกประชุมวิสามัญเมื่อใดก็ได้

ข้อ 28 ในการประชุมสมาชิกต้องมีสมาชิมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ข้อ 29 สมาชิกคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน

หมวด 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 30 สมาชิกตามข้อ 18(3) ที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน

ข้อ 31 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้

ข้อ 32 ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน

ข้อ 33 คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

ข้อ 34 ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

ข้อ 35 การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย

ข้อ 36 ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาผู้ยืมเงิน

ข้อ 37 ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผล

หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ

ข้อ 38 ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำบัญชีกองทุนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง และแจ้งให้สมาชิกทราบ

ข้อ 39 ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำรายงานงบรายงานการเงินตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อ 40 การจัดสรรกำไรสุทธิ เมื่อสิ้นปีทางบัญชีหากปรากฏว่าปีใดมีกำไรสุทธิคณะกรรมการกองทุนสามารถนำกำไรมาจัดสรรตามระเบียบและหลักเกณฑ์ที่กองทุนกำหนด

หมวด 9 บทเฉพาะกาล

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

3. แบบสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กระบวนการคณะกรรมการกองทุน ตามข้อ 41 ของระเบียบ คณะกรรมการ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จะต้องมีการเวียนสามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามมติที่ประชุม และมีคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนตามที่กำหนดไว้ในระเบียบซึ่งผลการประเมินจะต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนทุกข้อ โดยมีเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการเป็นผู้ติดตามสังเกตการณ์

(รายชื่อคณะกรรมการกองทุนและรายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง (กทบข 2) จัดทำขึ้น เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชน รวมทั้งให้ข้อมูลรายได้ตามความเป็นจริง สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไปทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

5. ระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหัวโกรออกระเบียบไว้ดังนี้

ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหัวโกรว่าด้วยการบริหารกองทุนหมู่บ้าน บ้านหัวโกร หมู่ 7 ตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่ขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านเป็นต้นไป” มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน มีการกำหนดให้กองทุนมีคณะกรรมการกองทุนและเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีประสบการณ์ มีความรับผิดชอบ กำหนดอำนาจหน้าที่ กำหนดคุณสมบัติของสมาชิกกองทุน การกู้ยืมเงินกองทุน การชำระคืนเงิน การทำสัญญา และการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีเมื่อสิ้นปี การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าลงคะแนนเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาดกำหนดให้กองทุนมีคณะกรรมการกองทุน 15 คน ประกอบด้วยกรรมการที่ได้รับการเลือกตั้งจากที่ประชุมสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน คือ

- (1) บริหารจัดการกองทุน รวมทั้งตรวจสอบ กำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน เพื่อสอดคล้องและเกื้อกูลกันกับกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้าน
- (2) ออกระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุนที่ไม่ขัดแย้งกับระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด และต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก
- (3) รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก ทั้งที่เป็นกลุ่ม องค์กรชุมชนในหมู่บ้าน
- (4) ดำรงและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ
- (5) พิจารณาการให้กู้เงินตามระเบียบหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

- (6) ทำนิติกรรมสัญญา
- (7) จัดหรือเรียกประชุมสมาชิกตามที่กำหนดหรือได้ตกลงกัน
- (8) จัดทำบัญชีและส่งมอบเงินที่ได้จัดสรร ดอกผล ผลตอบแทนให้เป็นไปตามระเบียบที่

กำหนด

- (9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการกำหนดหรือมอบหมาย

การรับสมัครสมาชิก

- (1) ขึ้นใบสมัคร (แบบ กทบ 01) ต่อคณะกรรมการกองทุน
- (2) ผู้ที่สมัครเข้าเป็นสมาชิกต้องมีคุณสมบัติตามที่ระเบียบข้อบังคับกองทุนกำหนดไว้
- (3) คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาและลงมติกำหนดรับหรือไม่เห็นควรรับและแจ้งให้

สมาชิกทราบ

- (4) เมื่อคณะกรรมการกองทุนพิจารณาคุณสมบัติและมีมติเห็นควรรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิก จะแจ้งบุคคลนั้นให้ชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า จำนวน 20 บาท ค่าหุ้น จำนวน 50 บาท ภายใน 3 วัน นับจากวันที่ได้รับแจ้งให้เข้าเป็นสมาชิก

เกณฑ์การพิจารณาให้เงินกู้

1. มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความตั้งใจในการประกอบอาชีพ
2. อาชีพที่สามารถทำรายได้ให้แก่ครอบครัวและสามารถชำระหนี้ได้
3. การเป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน หรือ กลุ่มองค์กรอื่นในหมู่บ้าน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน

4. เป็นบุคคลที่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน บ้านหัวโกรกอย่างครบถ้วน การคิดดอกเบี้ยหรือผลตอบแทนบริจาค

- อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 บาทต่อปี ระยะเวลาชำระคืน 12 เดือน (1 ปี)

ผลประโยชน์จากกองทุน จะนำมาจัดสรรอย่างไร

1. เป็นเงินกองทุนสะสมของกองทุน อัตราร้อยละ 50 บาท/ปี
2. เป็นเงินค่าตอบแทนแก่คณะกรรมการกองทุน อัตราร้อยละ 10 บาท/ปี
3. เป็นเงินสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน อัตราร้อยละ 10 บาท/ปี
4. เป็นเงินปันผลค่าหุ้น ร้อยละ 10 บาท/ปี
5. เป็นเงินการศึกษาและการพิจารณาอาชีพของประชากรในหมู่บ้าน อัตราร้อยละ 10 บาท/ปี

6. อื่น ๆ ตามมติคณะกรรมการกองทุนเห็นควร อัตราร้อยละ 10 บาท/ปี
สมาชิก

สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน หัวหน้า ครวเรือน 87 คน

สมาชิกสมทบ 37 คน

รวมสมาชิกกองทุน 124 คน

จำนวนเงินที่สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุนหมู่บ้านในรูปของการถือหุ้น/การออม/ค่าธรรมเนียม ในปัจจุบันมีดังนี้

- เงินออม/เงินถือหุ้น เป็นเงิน 10,000 บาท

- ค่าธรรมเนียม เป็นเงิน 2,480 บาท

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 12,480 บาท

สภาวะกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตั้งเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2544 ได้รับเงินโอนเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2544 จำนวนสมาชิกกองทุน 124 คน เงินออมและเงินทุนจากสมาชิกปัจจุบันมี 10,000 บาท

- เงินกองทุน 1 ล้าน ปัจจุบันเหลือ 10,000 บาท ปลดปล่อยให้กู้ยืมมาจากเดือนก่อน 61 ราย ปลดปล่อยให้กู้ 61 ราย ยอดเงินให้กู้รวมเป็นเงิน 990,000 บาท ชำระหนี้เป็นรายปี อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 บาท/ปี

- เลขที่บัญชีธนาคารกองทุนล้านบาท 06-4303-20-080980-3

- เลขที่บัญชีธนาคารเงินสะสมของกองทุน 06-4303-20-080978-7

4. หลักการประเมินโครงการแบบชีพโฟมเดล

การประเมินตามรูปแบบชีพ (CIPP) สิ่งที่ต้องการประเมินจะมีทั้งสภาวะแวดล้อม (Context) ปัจจัยเบื้องต้น (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) หรือนักประเมินบางคนอาจต้องการประเมินผลกระทบ (Impact) ซึ่งจะกำหนดได้ทั้งผลกระทบทางเศรษฐกิจ ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม การกำหนดสิ่งที่ต้องการวัดที่ชัดเจนจะเป็นผลดียิ่งขึ้น ในการเข้าสู่กระบวนการวัด ทั้งการสร้างเครื่องมือ การออกแบบในการเก็บรวบรวมข้อมูล สดฟัเฟิลบีมได้ จำแนกขั้นตอนของการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร และสตีฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมิน ว่า รูปแบบการประเมินแบบซีป (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

3.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

3.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

3.4 การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

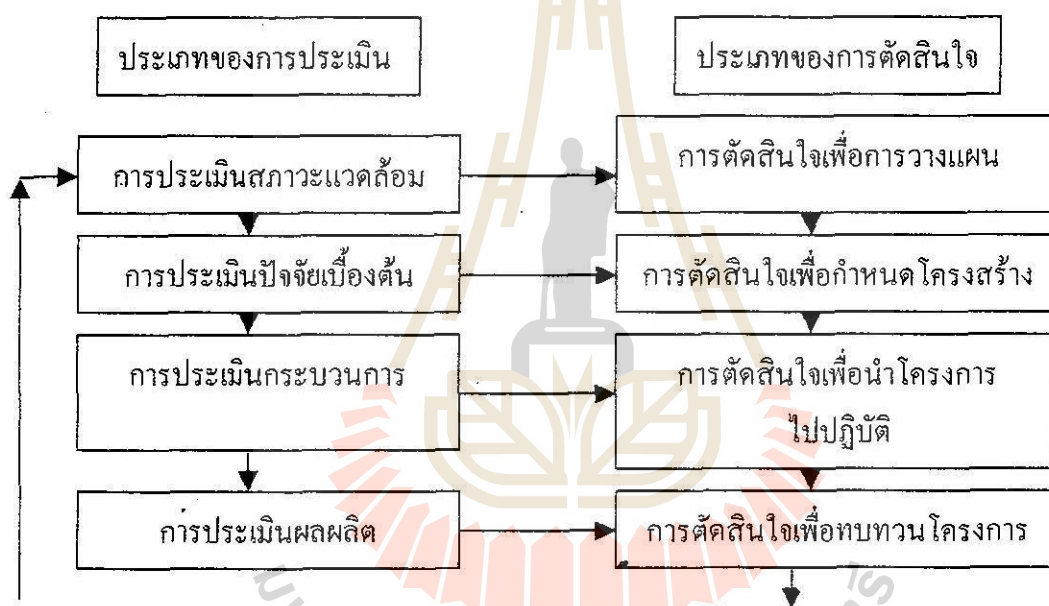
1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้าง (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ สัมเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไปและสตัฟเฟิลบีมได้นำเสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจและประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ ดังแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 2-1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตัฟเฟิลบีม

ตอนที่ 5 เอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ

1. จำเนียร สุขหลายและคณะ ได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล” ในหนังสือ “รวมบทความทางการประเมินโครงการ” ศ.ดร. สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ) , 2544: 221-234) ดังนี้ D.L.Stufflebeam และคนอื่นๆ (PDK, 1977 , P. 261 – 265) ได้เสนอแบบจำลอง CIPP (Context – Input-Process-Product Model) เพื่อการประเมินผลโครงการจากแนวความคิดกว้างๆ

รูปแบบของการประเมินโดยใช้หลักของเหตุผลทั่ว ๆ ไป อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจ และแสดงให้เห็นถึงว่ากระบวนการประเมินใดๆ ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ คือ

1. ขั้นตอนการวิเคราะห์กิจกรรมและข้อมูลที่จะประเมินเพื่อสนองความต้องการของผู้ตัดสินใจ

2. ขั้นตอนการรวบรวมสารสนเทศ (Information) ที่ต้องการ

3. ขั้นตอนการเสนอสารสนเทศให้แก่ผู้ตัดสินใจ

ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ เชื่อว่าการตัดสินใจนั้นจะเป็นไปด้วยความสมเหตุสมผลในการบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อควรคำนึงถึงในการใช้รูปแบบการประเมิน

1. วัตถุประสงค์ของการประเมิน คือ การให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีรายละเอียดที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ

2. ชนิดของการตัดสินใจที่แตกต่างกัน ต้องการออกแบบการประเมินที่แตกต่างกัน และควรใช้รูปแบบการประเมินที่มีประสิทธิภาพและเป็นรูปแบบทั่วๆ ไป

3. ในกรณีที่รูปแบบการประเมินมีความแตกต่างกันในด้านเนื้อหา(content) ควรใช้ขั้นตอนของการติดตามผลดังนี้ คือ วิเคราะห์ รวบรวม นำเสนอ

4. การตัดสินใจประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้ คือ ขั้นการวิเคราะห์ ออกแบบเลือก และปฏิบัติ จึงจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากการประเมิน ดังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างนักประเมินและผู้ตัดสินใจ

5. เพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งคำตอบในการตัดสินใจ การออกแบบการประเมินจึงควรคำนึงถึงเกณฑ์ที่มีความตรงภายใน ความตรงภายนอก ความเที่ยง และมีความเป็นปรนัย

6. การประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่องเป็นวัฏจักร (cycle) ต้องใช้กับโครงการที่เป็นระบบ

ความหมายของการประเมินในทัศนะของสตัฟเฟิลบีม

สตัฟเฟิลบีม ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า “เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่ (Evaluation is the process of delineating, obtaining and using information for judging alternative decision)

รูปแบบของการประเมินแบบ CIPP MODEL

แบบจำลองประเภทนี้ไม่เพียงแต่ประเมินว่า บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้นแต่ ยังเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการอีกด้วย โดยเฉพาะการประเมินผลโครงการประชุม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบการประเมินความก้าวหน้าเพื่อบ่งชี้ จุดเด่น จุดด้อย ของการประชุม เพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมแผนการประชุมได้ทันที่ และมี การประเมินรวมสรุปหลังโครงการประชุมสิ้นสุดแล้ว เพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการประชุม แบบจำลองที่เหมาะสม ที่จะใช้เป็นกรอบความคิดในการประเมินแบบชิป จึงเป็นที่นิยมใช้ ทั้งนี้ เพราะนักประเมินจะได้ข้อดีข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี ซึ่งนับได้ว่าเป็นการรับข่าวสารแบบสะสม ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมากทั้งยังเป็น แบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ จึงเป็นที่นิยกว้างขวางแบบจำลองชิปจะประเมินใน ด้านต่างๆ ดังนี้ คือ

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับ การวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับ โครงสร้าง เพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจในด้านการ ประยุกต์ใช้ เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจเพื่อตัดสินและดู ผลสำเร็จของโครงการ

2. กองวิชาการแผนงาน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2537: 17-22 สรุปไว้ว่า Stufflebeam เสนอรูปแบบการประเมินที่เรียกว่า CIPP Model ย่อมาจากคำว่า Context-Input-Process-Product Model ซึ่งเน้นการนำการประเมินไปใช้เพื่อการตัดสินใจเลือกทางเลือกต่าง ๆ ทั้งนี้ ได้เสนอการตัดสินใจที่สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการประเมินไว้ 4 ลักษณะ คือ

- 1 การประเมินสถานะแวดล้อม (context evaluation) เป็นรูปแบบพื้นฐานของการ ประเมินโดยทั่ว ๆ ไป ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อหาเหตุผลเพื่อนำไปใช้ในการกำหนดวัตถุประสงค์ของ โครงการโดยเน้นด้านสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขที่เป็นจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับสภาพ แวดล้อม นอกจากนั้นยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการ

ตัดสินใจ การวินิจฉัยปัญหาและการพัฒนาวัตถุประสงค์ เป็นผลให้เกิดการปรับปรุงโครงการใหม่ วิธีการประเมินสถานะแวดล้อม เริ่มจากการวิเคราะห์ความคิดหลัก เพื่อกำหนดขอบเขตการศึกษา จากข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อค้นหาสิ่งที่ยังขาดอยู่ จากนั้นใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์และความคิดหลักร่วมกันประกอบการใช้ทฤษฎีและความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพื่อตัดสินใจว่าปัญหาเบื้องต้นที่ต้องได้รับการแก้ไขมีอะไรบ้าง

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (input evaluation) มีจุดมุ่งหมายเพื่อการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจวิธีการของการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินโครงการบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ สิ่งที่ทำคือการประเมิน ได้แก่ ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ ยุทธวิธีที่ใช้เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการ วิธีที่ใช้ในการดำเนินการตลอดจนการได้รับความช่วยเหลือต่าง ๆ เช่นหน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เวลา เงินทุน อาคารสถานที่ และอุปกรณ์เครื่องมือ เป็นต้น สิ่งสำคัญของการประเมินปัจจัยเบื้องต้น คือ ผลของการประเมินจะต้องให้ข้อเสนอแนะที่ทำให้ทราบว่าจะต้องอาศัยความช่วยเหลือจากภายนอกหรือไม่ ในการบรรลุจุดมุ่งหมายจะต้องใช้วิธีการอะไร จะใช้ของเดิมที่มีอยู่แล้ว หรือใช้วิธีที่คิดค้นมาใหม่ และจะใช้แบบแผนการดำเนินงานอย่างไร

3. การประเมินกระบวนการ (process evaluation) มีบทบาทสำคัญในการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกขั้นตอน การประเมินกระบวนการนี้จะเริ่มปฏิบัติหลังจากที่โครงการได้รับอนุมัติและลงมือปฏิบัติตามโครงการแล้ว โดยมีวัตถุประสงค์ในการประเมิน 3 ประการ คือ เพื่อหาข้อบกพร่องของโครงการในระหว่างที่มีการปฏิบัติ เพื่อหาข้อมูลต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการ และเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการดำเนินโครงการ

4. การประเมินผลผลิต (product evaluation) มีจุดมุ่งหมายไม่เพียงแต่เพื่อตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการเท่านั้น แต่รวมถึงการประเมินผลผลิตระหว่างดำเนินโครงการด้วย วิธีการประเมินผลผลิตจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายในลักษณะที่เป็นนิยามเชิงปฏิบัติการ กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดให้สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ เปรียบเทียบผลการวัดที่ได้กับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ก่อนแล้ว

3. อ่ำพล ทิมาสาร (เจ้าหน้าที่วิเคราะห์งบประมาณ 9 (ชช) ได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบชีพพี โมเดล” ในหนังสือ “เทคนิคการติดตามและการประเมินผลโครงการ สำนักประเมินผล

สำนักงบประมาณ , 2538: 23-24 ดังนั้น การประเมินผลโครงการตามแบบ CIPP ซึ่งเป็นทั้งการประเมินเหตุและการประเมินผลหรือการประเมินทั้งระบบ โดยจำแนกเป็นการประเมิน 3 ระยะ คือ

3.1 การประเมินก่อนเริ่มโครงการ จำแนกเป็น

- (1) การประเมินสภาพแวดล้อมโครงการ (C = context)
- (2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (I = input)

3.2 การประเมินขณะดำเนินโครงการ หรือการประเมินกระบวนการ (P = process) เป็นการประเมินการนำแผนไปปฏิบัติ เพื่อศึกษาหาผลสัมฤทธิ์และปัญหาอุปสรรคสำหรับนำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

3.3 การประเมินเมื่อโครงการสิ้นสุด เป็นการประเมินผลงาน (P = product) เพื่อดูว่าผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดจากการปฏิบัติโครงการสอดคล้องกับนโยบาย วัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

1. วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นการประเมินเชิงระบบ (System Approach) การประเมินเชิงระบบนั้นมีนักวิชาการหลายคนได้สร้างแบบจำลอง (Model) เพื่อใช้ในการประเมิน เช่น Scriven , Stufflebeam , Stake การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการประเมินโครงการเชิงระบบแบบ CIPP Model ซึ่งเป็นแนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) ดังตารางต่อไปนี้ แสดงแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินและกำหนดจุดประสงค์พร้อมตัวชี้วัด

1) สิ่งที่ต้องการประเมิน คือ กองทุนหมู่บ้าน

จุดประสงค์ของการประเมิน	ตัวชี้วัด
1. ศึกษากระบวนการช่วยเหลือสนับสนุนการตั้งกองทุนและการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	- กองทุนหมู่บ้านมีความพร้อมสามารถจัดตั้งได้
2. ศึกษากระบวนการได้มาซึ่งกรรมการกองทุนหมู่บ้านและระเบียบกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง	- มีการคัดเลือกกรรมการกองทุนและมีการจัดระเบียบกองทุนหมู่บ้านเรียบร้อยแล้ว
3. ศึกษากระบวนการ กฎเกณฑ์การพิจารณาอนุมัติเห็นชอบให้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านของอนุกรรมการสนับสนุนกองทุนระดับอำเภอและระดับจังหวัด	- ผ่านการพิจารณาเห็นชอบให้จัดตั้งกองทุนฯ ของอนุกรรมการสนับสนุนกองทุนฯ
4. ศึกษากระบวนการพิจารณาอนุมัติให้สมาชิกกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและให้ข้อเสนอแนะ	- สมาชิกผู้กู้ได้รับเงินกู้จากการพิจารณาของกรรมการกองทุนตามระเบียบและหลักเกณฑ์
5. ศึกษาการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	- การทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

ตารางที่ 3-1 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินและกำหนดจุดประสงค์พร้อมตัวชี้วัด

จุดประสงค์ของการประเมิน	ตัวชี้วัด
6. ศึกษาองค์กรหรือบุคคลที่ได้รับเงินกู้จากกองทุนฯ ว่าได้เงินดังกล่าวไปทำอะไร ทำอย่างไร และทำไมจึงทำเช่นนั้น เป็นรายกรณีทุก ๆ กรณี 7. ศึกษาจัดกลุ่มสมาชิกที่ได้เงินกู้ตามลักษณะกิจกรรมหรืออาชีพเดียวกัน ตั้งวงพูดคุย เสนอแนะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ 8. ศึกษากระบวนการและผลการให้ความช่วยเหลือด้านการบริหารกองทุนและการประกอบอาชีพของสมาชิกกองทุนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ 9. ศึกษาความคิดเห็นของราษฎรที่เป็นสมาชิกกองทุนฯ และไม่เป็นสมาชิก ว่ามีความคิดเห็นความพอใจต่อโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติหรือไม่ อย่างไร 10. ศึกษาเพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามพัฒนาของสมาชิกในชุมชน 11. ศึกษาเปรียบเทียบว่าเมื่อเริ่มโครงการและดำเนินโครงการไปได้หนึ่งปี หนี้สินของราษฎรนอกกระบวนการเป็นหนี้รายทุนหรือจากสถาบันการเงินนอกหมู่บ้านชุมชนลดน้อยลงหรือไม่	- สามารถทราบว่าคุณนำเงินไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ สามารถสร้างรายได้จริง - กลุ่มสมาชิกที่ได้เงินกู้สามารถพัฒนาอาชีพของตนและแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพได้ - คณะกรรมการกองทุนมีความเข้าใจในการบริหารกองทุนหมู่บ้านมากขึ้น สมาชิกกองทุนสามารถพัฒนาอาชีพ - ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการกองทุนฯ คือ ความพอใจที่มีต่อโครงการ - ความร่วมมือ ความสามัคคี ผู้นำท้องถิ่นทำให้หมู่บ้านเข้มแข็ง - ราษฎรผู้กู้เงินมีรายได้เพิ่มขึ้นและราษฎรผู้กู้เงินมีหนี้สินเพิ่มขึ้น

2) ขั้นตอนการประเมิน แบ่งออกเป็น

1. ขั้นการวัดเพื่อหาปริมาณหรือคุณภาพ
2. ขั้นการตัดสินใจหรือการวินิจฉัย

การวัด	การตัดสินใจ (การวินิจฉัย)
- เครื่องมือ (แบบรายงาน บร. 1 –12) - การเก็บรวบรวมข้อมูล - ผลลัพธ์จากการวิเคราะห์ข้อมูล	กองทุนหมู่บ้านแบ่งการวินิจฉัยได้เป็น 3 ระยะ คือ - ริเริ่มหรือเริ่มโครงการ - การดำเนินงาน (รวมการปรับปรุงแก้ไข) - สรุปผลโครงการ

ตารางที่ 3-2 การดำเนินการประเมิน

การประเมินโครงการจะต้อง

1. ระบุสิ่งที่ต้องการประเมินและกำหนดจุดประสงค์พร้อมตัวชี้วัด
 2. การดำเนินการประกอบด้วยการวัดและการตัดสินใจ
- } ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการประเมินผลที่เกิดจากโครงการและผลประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ กำหนดหน่วยในการวิเคราะห์ ประชากรและการสุ่มตัวอย่างไว้ ดังนี้

1. หน่วยในการวิเคราะห์ ประกอบด้วย

- 1.1 กองทุนหมู่บ้านหัวโกรก ตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง จังหวัด

นครราชสีมา

- 1.2 ราษฎรที่เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้านและราษฎรที่ไม่ได้เป็นสมาชิก

กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน

2. ประชากรกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย

- 2.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 15 คน
- 2.2 ผู้นำชุมชน กำนัน คณะกรรมการหมู่บ้านฝ่ายต่าง ๆ

2.3 ราษฎรที่เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้านและราษฎรที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้านที่อยู่ในหมู่บ้าน จำนวน 222 ครอบครัว โดยสุ่มสำรวจจากขนาดตัวอย่าง 50 ครอบครัวขึ้นไป

2.4 ราษฎรที่กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 61 คน

3. การสุ่มตัวอย่าง

3.1 ศึกษากลุ่มเป้าหมายในโครงการกองทุนหมู่บ้าน (คณะกรรมการฯ 15 คน, ผู้กู้เงินกองทุน 61 คน)

3.2 ราษฎรทั่วไป (ราษฎรที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและราษฎรที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุน โดยการสุ่มแบบง่ายโดยใช้ขนาดตัวอย่างเป็นครอบครัวสุ่มสำรวจ 50 ครอบครัวขึ้นไป จาก 222 ครอบครัว

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ในการดำเนินการโครงการใด ๆ นั้น ผู้บริหารโครงการผู้ปฏิบัติงานโครงการ หรือผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ จะมีความต้องการที่จะทราบว่ารู้ได้อย่างไรว่าโครงการที่ตนเองรับผิดชอบ ประสบความสำเร็จ ดังนั้น จำเป็นจะต้องมีการกำหนดระดับของการปฏิบัติงานที่บ่งชี้ว่าการดำเนินโครงการนั้น ๆ ได้บรรลุผลสำเร็จแล้ว

ความหมายของตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษานั้น จะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์นั้น จะมีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมอย่างไร ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณและในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ

• การกำหนดค่าตัวชี้วัด/ตัวแปร

ในการกำหนดค่าตัวชี้วัด สามารถจำแนกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การกำหนดค่าตัวชี้วัดในเชิงปริมาณ เป็นการกำหนดค่าตัวชี้วัดที่เป็นตัวเลขโดยใช้ค่าสถิติอย่างง่าย ๆ อาทิ ร้อยละ อัตราส่วน จำนวน หรือค่าเฉลี่ย เป็นต้น

2. การกำหนดค่าของตัวชี้วัดในเชิงคุณภาพ เป็นการกำหนดค่าตัวชี้วัดในลักษณะของข้อความที่ระบุความคิดเห็น ความสอดคล้อง ความเหมาะสมตามความเห็นของรายบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ซึ่ง

• ที่มา : สำนักงานมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการและสำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, “ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา หน้า 61-68

บางกรณีอาจจะต้องแปลงการกำหนดค่าในเชิงคุณภาพเป็นเชิงปริมาณให้อยู่ในรูปของร้อยละหรือสัดส่วนระหว่างสิ่งที่ต้องการได้ เมื่อได้ตัวชี้วัดแล้วจะจำแนกประเภทของตัวชี้วัดนั้น ผู้ประเมินสามารถจำแนกโดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

จำแนกตามลักษณะของสิ่งที่ได้รับการประเมิน ได้แก่

1. ตัวชี้วัดของปัจจัยเบื้องต้น (Input Indicators) เป็นตัวชี้วัดที่ระบุความสอดคล้องของประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลของปัจจัยเบื้องต้นกับผลที่ได้รับ
2. ตัวชี้วัดของกระบวนการ (Process Indicators) เป็นตัวชี้วัดที่ระบุกระบวนการดำเนินการในแต่ละช่วงเวลามีความสำเร็จที่เกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด
3. ตัวชี้วัดของผลผลิต (Product/Output Indicators) เป็นตัวชี้วัดที่ระบุจำนวนหรือคุณภาพของผลผลิตที่ได้รับหลังจากโครงการได้ดำเนินการจนสิ้นสุด
4. ตัวชี้วัดของผลกระทบ (Impact/Effect Indicators) เป็นตัวชี้วัดที่ระบุผลกระทบหรือผลลัพธ์ของโครงการที่เกิดขึ้นหลังจากการดำเนินโครงการสิ้นสุดไปแล้วระยะเวลาหนึ่งว่ามีอะไรบางอย่าง โดยอาจนำไปเทียบกับเกณฑ์สัมบูรณ์หรือเกณฑ์สัมพัทธ์

ในการประเมินโครงการของกองทุนหมู่บ้านมีการประเมินภาพรวม 2 รูปแบบ

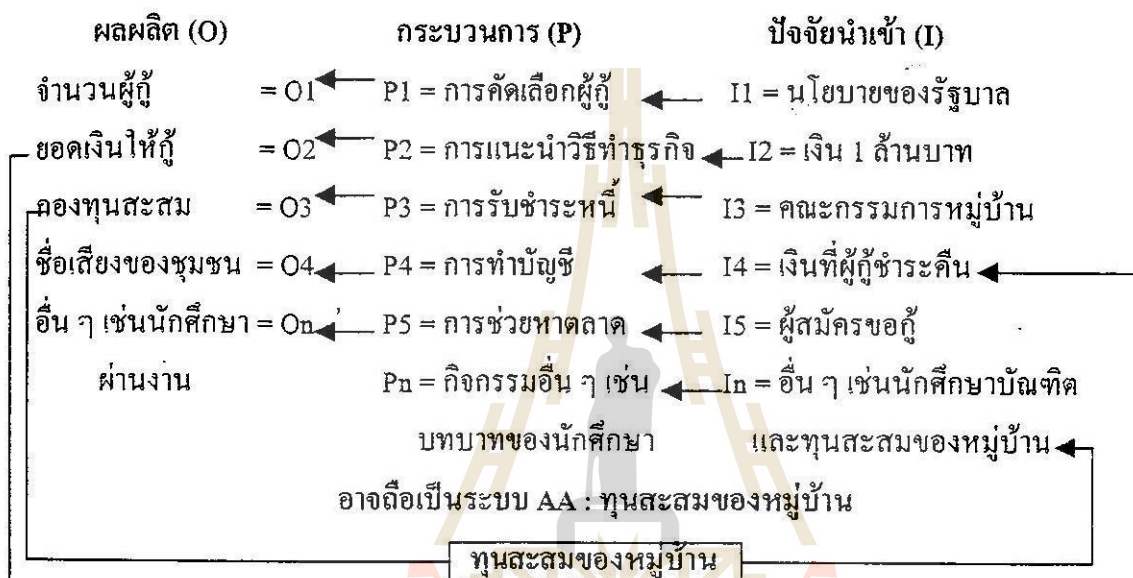
1. การบริหารมีประสิทธิภาพหรือไม่ในระดับกองทุนหมู่บ้าน
2. ผู้กู้เงินนำไปใช้ได้ประโยชน์จริงหรือไม่

ตัวแปรในการประเมินโครงการ

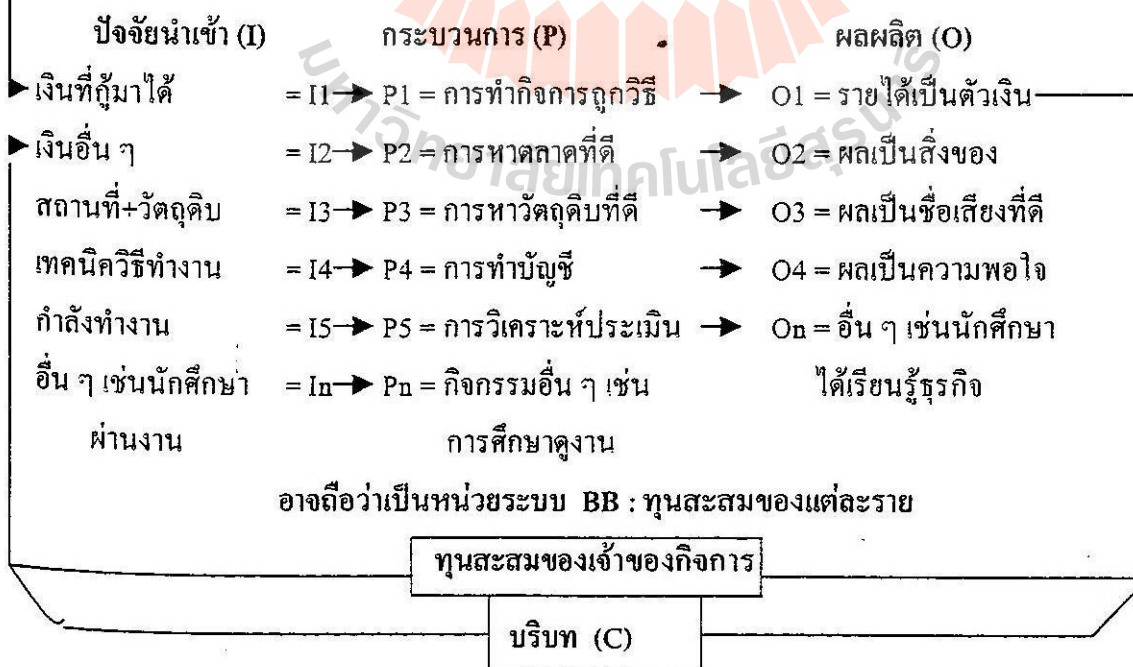
กระบวนการแสวงหาความรู้ความจริงเพื่อตอบปัญหาวิจัยหรือข้อสงสัยที่เกิดขึ้น กระบวนการที่นำมาใช้หาคำตอบของปัญหาคือเป็นกระบวนการที่เป็นเหตุเป็นผลมีความน่าเชื่อถือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการหาคำตอบของปัญหาวิจัยมีหลายประเภท อาจมีค่าคงที่หรือแปรเปลี่ยนค่าไปได้ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะและโครงสร้างของสิ่งที่ผู้วิจัยกำลังศึกษา ในทางวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ สิ่งที่ผู้วิจัยศึกษาเพื่อหาคำตอบนั้น เรียกว่า ตัวแปร (Variable) ตัวอย่างของตัวแปรที่มีการศึกษาทางด้านสังคมวิทยา จิตวิทยาและการศึกษา ได้แก่ เพศ รายได้ การศึกษา การจัดชนชั้นทางสังคม การเปลี่ยนอาชีพ ระดับความพึงพอใจ เจตคติ ความวิตกกังวล ผลสัมฤทธิ์ ฯลฯ อาจกล่าวได้ว่าคุณสมบัติอย่างหนึ่งของตัวแปรทั้งหลาย คือ ค่าของตัวแปร ซึ่งมีค่าแตกต่างกันไปตามลักษณะของตัวแปร โดยค่าของตัวแปรเหล่านี้ อาจกำหนดแทนได้ด้วยตัวเลข (Numeric) หรือค่าที่ถูกกำหนดขึ้น

แผนภาพที่ 3-1 แสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้าน
ในรูปแบบของ ซิฟฟ์ โมเดล ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้

หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้แต่ละราย (B1-Bn)

• จากแผนภาพข้างต้น จะสังเกตประเด็นต่อไปนี้ ตามหลักการของทฤษฎีระบบ ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำ ส่งเสริมผู้กู้ โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ AA ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ BB ซึ่งมีข้อคิดและข้อสังเกต ดังนี้

1) หน่วยระบบโดยรวมของกองทุนหมู่บ้านถูกสร้างขึ้นโดยบริบท คือ รัฐบาลและประชาชนในท้องถิ่น ตรงตามที่กล่าวไว้ว่าเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของบริบทที่จะสร้างหน่วยระบบ และจัดหาปัจจัยนำเข้า ตลอดจนกำหนดกระบวนการทำงาน (Process) และกำหนดเป้าหมายผลผลิตของหน่วยระบบ

2) ปัจจัยนำเข้าที่เป็นบุคคลทั้งบุคคลภายในและบุคคลภายนอกของชุมชน จะต้องมีความสมบัติที่พอดี มีจำนวนที่พอดีในขั้นตอนที่ได้รับคัดเลือก หรือจัดหามาเป็น “I” และจะต้องเข้าไปกระทำการบทบาทหน้าที่ตามอย่างที่เหมาะสม ในช่อง “P” เพื่อสร้างให้เกิด “O” โดยที่ปัจจัยนำเข้าประเภทบุคคลดังกล่าวสามารถปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ เป็นการเพิ่มเติมจากที่บริบทได้กำหนดไว้ก่อนหน้านี้นี้ทั้งเป็นการปรับปรุงตนเองและ I ตัวอื่น ๆ ตลอดจน P และ O ข้อนี้เป็นจริงทั้งหน่วยระบบ A คือ หน่วยบริหารกองทุน และหน่วยระบบ B กิจการของผู้กู้แต่ละคน

3) ความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยระบบ A กับหน่วยระบบ B เริ่มตั้งแต่เงินให้กู้ ซึ่งเป็น “O” ของหน่วยระบบ A เลื่อนมาเป็น “I” ของหน่วยระบบ B และเงินส่งคืนซึ่งเป็น “O” ของหน่วยระบบ B อาจขายคืนค่าให้หน่วยระบบ A เพื่อนำไปขายต่อ เป็นต้น

4) การพัฒนากองทุนหมู่บ้าน แท้จริงก็คือ การที่ “I” ประเภทบุคคลลุกขึ้นกระทำการบทบาทต่าง ๆ ในการปรับปรุง “I” “P” และ “O” ของหน่วยระบบ A และ B ให้มีความเจริญเข้มแข็งและยั่งยืน

5) บริบท (C) ในที่นี้หมายถึงบริบทของหน่วยระบบ A และ B เช่น สภาพภูมิประเทศ และประชากรของชุมชน ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศและนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนดังกล่าว

• ที่มา : สำนักมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการและสำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, “ชุดวิชาการวิจัยชุมชน” หน้า 49-50

3.1 ตัวแปรที่จะให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบรรลุวัตถุประสงค์ เพื่อแสดงลักษณะของค่าของตัวแปร เพื่อความสะดวกแก่การเก็บข้อมูลและเขียนสรุปผล

1.1 การเกิดกองทุน

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. การมีกองทุนหมู่บ้าน	- มีกองทุนอยู่ก่อนแล้วก็กองทุน - มีกองทุนขึ้นมาใหม่จากเงินกองทุน 1 ล้าน - รวมเงิน 1 ล้านบาทสมทบกับกองทุนหนึ่งกองทุนใด
2. การมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนฯ	- มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน - มีบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับกองทุนมาให้ความรู้
3. ทิศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน	- มีความต้องการอยากให้เกิดกองทุนหมู่บ้าน - มีกองทุนหมู่บ้านสามารถพัฒนาอาชีพและรายได้
4. การมีวัตถุประสงค์ของกองทุน	- มีการพัฒนาอาชีพ - มีการสร้างงาน - มีการสร้างรายได้
5. แนวโน้มความเข้มแข็งและอยู่รอดของกองทุน	- มีผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุน - มีสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือสมัครเป็นสมาชิกกองทุน
6. ยอดเงินในปัจจุบันของกองทุนหมู่บ้าน	- จำนวนสมาชิกกองทุน - จำนวนเงินออมและเงินทุน - ยอดคงเหลือของกองทุน 1 ล้าน

ตารางที่ 3-3 การเกิดกองทุน

1.2 การมีระบบบริหารกองทุน

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. คณะกรรมการบริหารกองทุน	- มีคณะกรรมการบริหารกองทุน - จำนวนคณะกรรมการบริหารกองทุน - มีการคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบกองทุน
2. ระเบียบการบริหารกองทุน	- มีระเบียบการบริหารกองทุน - มีการร่วมกันสร้างตามระเบียบ
3. การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหาร	- มีการประชุมของคณะกรรมการ - มีการรับสมัครสมาชิก - มีการจัดทำบัญชีเป็นปัจจุบัน - มีการรับเงินฝาก - มีการระดมทุนเงินฝาก
4. การตัดสินใจเงินกู้	- มีระเบียบการกู้และขอทุน - มีระเบียบการคิดดอกเบี้ย - จำนวนผู้กู้ที่ได้รับการพิจารณาเงินกู้
5. มีการจัดสรรผลประโยชน์	- จำนวนยอดกองทุนสะสมจากล้านบาท

ตารางที่ 3-4 ระบบบริหารกองทุน

1.3 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. ศักยภาพเดิมของบริบทมีมากน้อยเพียงใด	- สภาพของป่า - สภาพของหนองน้ำ - จำนวนประชากร - อาชีพครั้งแรกของประชากร - ถนน - ไฟฟ้า - ประปา
2.การดำเนินงานเท่าที่ผ่านมามีศักยภาพในด้านต่าง ๆ	
2.1 ทุนด้านการเงิน	- จำนวนเงินกองทุนในหมู่บ้าน - จำนวนกลุ่มต่าง ๆ และจำนวนเงิน
2.2 ทุนด้านทรัพยากรทางกายภาพ	- จำนวนและลักษณะประชากร - การประกอบอาชีพ - สภาพของที่ดิน
2.3 ทุนทางวัฒนธรรมประเพณี	- จำนวนวัด/มัสยิด/โบสถ์ - การใช้ภาษาพื้นบ้าน - มีโบราณสถาน-โบราณวัตถุ
2.4 ทุนทางปัญญา	- จำนวนโรงเรียนในหมู่บ้าน - จำนวนผู้ที่จบการศึกษาในระดับต่าง ๆ

ตารางที่ 3-5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

1.4 การค้นหาตัวชี้วัดของชุมชน

1. ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

ซึ่งจากการสำรวจจะสำรวจกระจายตามคุ้มต่าง ๆ 4 คุ้ม ในหมู่บ้าน ประกอบด้วย คุ้มหนองแดง คุ้มหัวโกรก คุ้มโนนกระดิน คุ้มน้ำซับ โดยใช้การคิดเป็น ร้อยละ ของประชาชนทั้งหมดต่อประชาชนที่สำรวจ

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร		
ความเข้มแข็งของชุมชน	ความคิดเห็นของประชาชนในหมู่บ้าน		
1. มีความสามัคคี	มาก	ปานกลาง	น้อย
2. มีความซื่อสัตย์	มาก	ปานกลาง	น้อย
3. ยกย่องคนทำดี	มาก	ปานกลาง	น้อย
4. มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	มาก	ปานกลาง	น้อย
5. มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม	มาก	ปานกลาง	น้อย
6. มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม
7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม
8. มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม
9. มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก	มาก	ปานกลาง	น้อย
10. มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม
11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ
12. มีแผนงานชุมชนโดยสมาชิก	ใช่	ไม่ใช่	

1.5 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะประชาชนในหมู่บ้าน

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
ความเข้มแข็งของชุมชน	- สรุปตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนและเหตุผลซึ่งตัวชี้วัดปรากฏว่าหมู่บ้านหัวโกรก ในทัศนะของประชาชนมีความเข้มแข็งครบทั้ง 12 ข้อ ของการค้นหาตัวชี้วัดของชุมชน ดังนี้

ตารางที่ 3-6 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะประชาชนในหมู่บ้าน

ความเข้มแข็งของชุมชน เกณฑ์ที่ใช้วัดจากการสัมภาษณ์ชาวบ้าน คือ มาก ปานกลาง น้อย และ เพิ่มขึ้น ลดลง เท่าเดิม และจากการสังเกต ของเราเองสรุปได้ดังนี้

-สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีกัน จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านได้ข้อมูลว่าเมื่อมีการขอความร่วมมือหรือเรียกประชุมชาวบ้านจะให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี สังเกตจากการเรียกประชุมชาวบ้านจะมาพร้อมเพรียงกัน

-สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์ จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านทราบว่าในหมู่บ้านไม่มีการจับฉ้อ ไม่มีลักขโมย

-ชุมชนยกย่องคนทำความดี ซึ่งอาจจะไม่ตอบแทนในรูปเงินทองแต่ตอบแทนด้วยมิตรภาพที่ดี

-สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปานกลางเพราะทุกครอบครัวต่างมีภาระหน้าที่ในการทำงานจึงไม่มีเวลามาช่วยเหลือกันจะช่วยเหลือกันในยามจำเป็น

-สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่ม เมื่อมีโอกาสชาวบ้านจะหาความรู้เพิ่มจากศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน การผู้ที่มีประสบการณ์หรือมีความถนัดและเชี่ยวชาญในการประกอบอาชีพ

- สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้

- ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน

- ในชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชนซึ่งปัจจุบันมีการตั้งกลุ่มองค์กร 9 กลุ่ม

- ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำ โดยการประชุมหรือเสวนา

- ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการและผู้ด้อยโอกาส ซึ่งเดือนมกราคม 2545 ที่ผ่านมามีการแจกผ้าห่มให้คนชราในหมู่บ้านทุกคน และมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในหมู่บ้าน

- ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม บ้านหัวโกรก ผู้นำ คือ กำนัน มีความยุติธรรมและเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้าน

-ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน ซึ่งกำนันเป็นนักพัฒนาเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างพัฒนาหมู่บ้านเสมอมา

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ตามประเด็นที่กำหนด มีแหล่งที่มาและการจัดเก็บไว้ ดังนี้

1) ได้จากข้อมูลที่มีอยู่แล้ว (Documentary Data) เช่น

1.1 ข้อมูล กชช 2 ค

1.2 ข้อมูล จปฐ.

1.3 เอกสารโครงการ

1.4 ทะเบียน บัญชี ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

2) ได้จากการสัมภาษณ์ราษฎรที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและไม่เป็นสมาชิก ผู้นำท้องถิ่น คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ โดยวัดทัศนคติการแสดงความคิดเห็นของราษฎร โดยการสัมภาษณ์ สักเกต และการใช้แบบสอบถาม

ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ แบบ รายงานต่าง ๆ (ปร.) และเก็บข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติม เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

แบบรายงาน บร. 1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้านโดยวิธีสัมภาษณ์และศึกษาจาก เอกสาร กชช.2ค จปฐ.)

แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน โดยการสัมภาษณ์ประชา ชนในพื้นที่เป้าหมายจำนวนร้อยละ 50 ของจำนวนครอบครัวที่มีอยู่)

แบบรายงาน บร. 3 (ศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านชุมชนเมืองตามทัศนะ ของสมาชิกในชุมชนหมู่บ้าน โดยสัมภาษณ์กรรมการกองทุนผู้นำชุมชนและประชาชนโดยทั่วไป)

แบบรายงาน บร. 4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน จากเอกสารกองทุนและสัมภาษณ์ กรรมการ)

แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยนำกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือผู้นำหมู่บ้านชุมชนในตำบล)

แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ระดับหมู่บ้าน จัดแบบไม่เป็นทางการ โดยนำกลุ่มอาชีพเดียวกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน)

แบบรายงาน บร. 7 (แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนใน ทัศนะของประชาชน)

แบบรายงาน บร. 8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล)

แบบรายงาน บร. 9 แบบบันทึกการสัมภาษณ์ (ประเด็นการสัมภาษณ์ เรื่อง สมาชิกในหมู่บ้านมี ส่วนร่วมโดยการออกเสียงคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้านอย่างไร ศึกษาการทำบัญชีกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง ทัศนคติที่มีต่อการติดตามประเมินผลโครงการต่าง ๆ ว่าคิดอย่างไร เห็น ด้วยหรือไม่กับการติดตาม การติดตามมีประโยชน์หรือไม่

แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)

แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกกรณี)

แบบรายงาน บร. 12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ เก็บรวบรวมจากกลุ่มประชากรที่ศึกษาโดยการสัมภาษณ์ สังเกต และการใช้แบบสอบถาม ได้แก่

5.1 โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนและราษฎรที่ไม่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

5.2 โดยการสัมภาษณ์หัวหน้าครอบครัวในหมู่บ้าน ที่เป็นสมาชิกกองทุนและไม่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

5.3 ประชุมร่วมกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเพื่อรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้จากหัวข้อสนทนา ประกอบการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ด้วยการสนทนาผู้กู้เงินกองทุนฯ คณะกรรมการบริหารกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและราษฎรที่ไม่ได้เป็นสมาชิก ตามประเด็นที่ประเมิน โดยวัดทัศนคติการแสดงความคิดเห็นของราษฎร โดยการสัมภาษณ์ สังเกต และการใช้แบบสอบถาม

6.2 ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) จะอาศัยวิธีการทางสถิติประกอบการวิเคราะห์ เช่น ตารางแจกแจงความถี่ อัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้เป็นตัวเลขอย่างชัดเจน ได้แก่จำนวนสมาชิกในครอบครัวจำนวนครอบครัวที่แสดงความคิดเห็น หน่วยจำนวนประชากรที่สำรวจ คือ ครอบครัว สำรวจแยกกระจายตามคุ้มต่าง ๆ ซึ่งมี 4 คุ้ม คุ้มหัวโกรก , คุ้มหนองแดง , คุ้มน้ำซับ และคุ้มโนนกระดิน

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

การก่อเกิดกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (Social Investment Fund: SIF) หรือชื่อย่อว่า กองทุนชุมชน เกิดขึ้นท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจฟองสบู่แตก มีผู้คนตกงานกลับคืนสู่ชนบทราว 2 ล้านคน เกิด NPL ภาวหนี้สิน 2.8 ล้าน ล้านบาท กสิกรไทย “วิเคราะห์แม้ค่าเงินบาทแข็งเกินไปเมื่อเทียบกับสกุลอื่นแต่เป็นผลดีต่อเงินเฟ้อและการกำกับนโยบายการเงิน เพยค่าเงินแข็งขึ้นทุก 1 บาท กระบะจีดีพีไทยลดลง 0.2% ดร. ธนวรรธน์ พลวิชัย ผู้อำนวยการศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทยกล่าวว่า ประเมินการค่าเงินบาทต่อดอลลาร์ โดยคาดว่าเฉลี่ยในช่วงครึ่งปีหลังน่าจะอยู่ในระดับที่ 41 บาทต่อดอลลาร์ แม้ว่าค่าเงินดอลลาร์จะแสดงตัวในทิศทางที่อ่อนต่อนื่องก็ตามแต่หากว่าสามารถแก้ปัญหาธรรมาภิบาลและฟื้นฟูเศรษฐกิจได้ จะทำให้ค่าเงินดอลลาร์ปรับตัวขึ้นมาได้ แต่ทั้งนี้หากค่าเงินบาทหลุดแนวด้านที่ระดับ 40 บาท ต่อ ดอลลาร์แล้ว ก็อาจจะทำให้ผลทางจิตวิทยาที่เป็นไปตามทฤษฎี อีกทั้งความเปราะบางของภาวะตลาดหุ้นในสหรัฐอเมริกาซึ่งมีอยู่อาจทำให้เงินบาทแข็งค่าลงไปในระดับ 38-39 บาทต่อดอลลาร์ นับว่าเป็นการแข็งค่าที่รวดเร็วเกินไป ส่งผลกระทบต่อต้นทุนผู้ประกอบการที่ปรับตัวไม่ทันนักได้

ทั้งนี้ผลกระทบของค่าเงินบาทต่อเศรษฐกิจไทย น่าจะเป็นผลดีต่ออัตราเงินเฟ้อในประเทศและการดำเนินนโยบายอัตราดอกเบี้ยค่าของทางการไทย เพราะการแข็งค่าของเงินบาททำให้ราคาสินค้านำเข้า เช่น น้ำมันอยู่ในระดับต่ำ ช่วยลดแรงกดดันต่ออัตราเงินเฟ้อในยามที่เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว ที่คาดว่าจะอยู่ที่ 0.8-1.0% ในปีนี้ จากปี 2544 อยู่ที่ 1.6% นอกจากนั้นเป็นผลดีต่อการชำระหนี้ต่างประเทศที่มียอดคงค้างสิ้นเมษายน ที่ 6.47 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ ทำให้มูลค่าการเกินดุลและบริการในการคำนวณ จีดีพีลดลง

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

• สสว. เฝ้าหาที่ดินทั่วประเทศ สร้างแหล่ง ซื่อ-ขาย มอบเป็นที่สิทธิทำกินผู้ประกอบการใหม่ จุบรวมป็น SMEs ตามที่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ชุดใหญ่ ที่มีนายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็น

ประธานเห็นชอบตามแนวนโยบายโครงสร้างการสนับสนุน SMEs ด้านผู้ประกอบการชุมชนรายเล็กด้วยการจัดหาพื้นที่จำหน่ายสินค้า ตามโครงการสิทธิทำกิน ที่สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) เสนอ ด้วยการจัดหาพื้นที่ค้าขายให้กับผู้ประกอบการ ทั้งในส่วนกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัดทั่วประเทศ เป้าหมายเพื่อสร้างผู้ประกอบการใหม่ 400,000 ราย

ร.ต.ต.เกรียงศักดิ์ โลหะชาละ ปลัดกรุงเทพมหานคร เปิดเผยถึงความร่วมมือตามโครงการสิทธิทำกิน กับ สสว. เพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการ SMEs รายใหม่ ว่าเป็นโครงการที่สอดคล้องกับแนวทางของ กทม. ที่ต้องการสร้างระบบพื้นที่ทำกินให้เหมาะสมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและถูกสุขลักษณะ ซึ่งกทม. มีหน่วยงานที่ดูแลเรื่องนี้คือ สำนักงานตลาด และมีแผนที่จะขยายพื้นที่เพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการที่มีรายได้น้อย แต่ กทม. ยังมีปัญหาในเรื่องของงบประมาณด้านการลงทุน ฉะนั้นจึงเป็นเรื่องดี ที่ สสว. จัดทำโครงการสิทธิทำกิน โดยเป็นผู้ลงทุนด้านการพัฒนาพื้นที่ และทำทั้งหมดทั่วประเทศ สำหรับในส่วนของ กทม. ตั้งไว้ว่า จะสามารถมีพื้นที่รองรับผู้ประกอบการรายใหม่ได้ทั้งหมดประมาณ 50,000 ราย ซึ่งเป็นของ กทม. ส่วนหนึ่ง และพื้นที่ของเอกชนที่พร้อมจะให้เข้าไปพัฒนาโดยได้มีการเจรจากันไว้ คือ พื้นที่ของธนาคารที่ยึดจากลูกค้าหรือหลุดจำนอง พื้นที่ของบริษัทเอกชนต่าง ๆ พื้นที่ของราชการอื่น เช่น การรถไฟฟ้า สำหรับการพัฒนาพื้นที่เหล่านี้จะเป็นลักษณะกึ่ง ๆ ตลาดนัด โดยอาจจะมีการสร้างอาคารชั่วคราว หรือถาวรบางที่เหมาะสมกับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เช่น ทำเป็นโรงตลาด แล้วแบ่งล็อกให้ผู้ประกอบการทำกิน เงื่อนไขที่ตั้งไว้คือ สสว. จะเป็นผู้ลงทุนโดยให้งบประมาณมา แต่ต้องเป็นไปตามเจตนารมณ์ของนโยบาย คือการช่วยเหลือผู้ที่มีรายได้น้อย ให้มีแหล่งในการจำหน่ายสินค้า โดยเป็นผู้ประกอบการรายใหม่ ส่วนค่าเช่าพื้นที่ กทม. จะเป็นผู้ดูแล แต่ทั้งหมดทางฝ่าย สสว. จะต้องมีส่วนรับรู้รับทราบและเห็นชอบด้วย ซึ่งในส่วนรายละเอียดจะมีการคุยกันอีกครั้ง สำหรับเป้าหมายที่ตั้งไว้คาดว่าจะสามารถสร้างพื้นที่ค้าขายให้กับผู้ประกอบการรายใหม่ ได้ทั่วประเทศไม่ต่ำกว่า 400,000 ราย โดยในกรุงเทพมหานคร ประมาณ 50,000 ราย และในต่างจังหวัดอีกจังหวัดละ 5,000 ราย เป็นอย่างต่ำ นอกจากนี้ สสว. ยังจะประมาณไปยังสถาบันการเงินในการหาแหล่งเงินกู้ให้กับผู้ประกอบการที่ไม่มีเงินทุน อีกรายละประมาณ 2 หมื่น ถึง 3 หมื่นบาท

• ที่มา : คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กระทรวงการคลัง, “กทม. หาสิบจุดร่วมปั้น SMEs”, ฐานเศรษฐกิจ, 18-20 กรกฎาคม 2545, หน้า 32

โครงการดังกล่าวจะเป็นการทำทั่วประเทศ โดยคาดว่า กทม. จะมีพื้นที่รองรับผู้ประกอบการได้ 50,000 ราย ซึ่งลักษณะของพื้นที่อาจมีหลายสภาพ เช่น 1. ทางเท้า 2. พื้นที่กึ่งถาวร มีโครงสร้างกันแดดกันลมได้ 3. พื้นที่ถาวรลักษณะเหมือนตลาดนัดจตุจักร ส่วนในต่างจังหวัดจะดูว่าแต่ละพื้นที่มีเงื่อนไขอย่างไร เช่น พัฒนาให้เป็นพื้นที่ขายของในลักษณะหนองมน จ.ชลบุรี โดยจะโฟกัสไปที่แหล่งชุมชนให้สามารถขายของได้ ซึ่งทั้ง กทม. และต่างจังหวัด จะเสนอพื้นที่มานอกจากนั้น สสว. ยังจะหาแหล่งเงินกู้มาให้สำหรับผู้ประกอบการด้วย

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

บลจ.กรุงไทย ตั้งเป้าหมายขยายพอร์ตกองทุนอีก 50,000 ล้านบาท พร้อมลงทุนเพิ่มในตราสารหนี้อายุ 5-7 ปี หลังมองจะขาดตลาดในอนาคต คาดล้างขาดทุนสะสมหมดสิ้นปีนี้ เร่งประกาศหาเอ็มดีใหม่ นายธีรพันธุ์ จิตดาลาน รองกรรมการผู้จัดการและเจ้าหน้าที่บริหาร บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน (บลจ.) กรุงไทย จำกัด หรือ KTAM เปิดเผยถึงเป้าหมายการขยายสินทรัพย์ว่า บริษัทตั้งเป้าพอร์ตกองทุนโตประมาณแสนล้านบาทภายในปีนี้ จากปัจจุบัน (ณ 15 ก.ค. 45) อยู่ที่ประมาณ 49,632 ล้านบาท แยกเป็นกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ 31,000 ล้านบาท กองทุนรวม 7,562 ล้านบาท กองทุนส่วนบุคคล 5,800 ล้านบาท และกองทุนอสังหาริมทรัพย์ 5,270 ล้านบาท โดยบริษัทมีแผนจะออกกองทุนใหม่อย่างต่อเนื่อง ทั้งกองทุนรวม กองทุนรวมเพื่อลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ และกองทุนรวมเพื่อการยังชีพ (RMF) ขณะเดียวกัน คาดว่าผลการดำเนินงานในปีนี้มีกำไร และสามารถล้างขาดทุนสะสมที่มีอยู่ได้ทั้งหมด

เขาคาดการณ์ถึงแนวโน้มการลงทุนของกองทุนรวมในช่วงครึ่งปีหลังว่า หลายรายได้มีการปรับการลงทุนเป็นระยะยาวขึ้น จากเดิมที่ส่วนใหญ่จะเน้นการลงทุนระยะสั้นเพราะกังวลเรื่องทิศทางอัตราดอกเบี้ย นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มสัดส่วนการลงทุนในตราสารหนี้ระยะยาวอายุ 5-7 ปี เนื่องจากมีการมองว่าในอนาคตรัฐบาลจะออกพันธบัตรน้อยลง ผลจากนโยบายรัฐที่จะลดการขาดดุลงบประมาณ ซึ่งหมายถึงการลดการกู้เงินในตลาดเงินลง โดยเฉพาะการออกพันธบัตร

ด้านแนวโน้มของนักลงทุนต่างชาติที่จะเข้ามาในตลาดทุนไทย นายศุภวุฒิ สายเชื้อ ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการ บล.เมอร์ริลล์ ลินช์ ภัทร จก. กล่าวว่า ในปัจจุบันนักลงทุนต่างชาติทั้งจากสหรัฐอเมริกาและยุโรปมีแนวโน้มที่จะย้ายเงินลงทุนจากตลาดหุ้นสหรัฐมายังตลาดหุ้นเอเชียมากขึ้น โดยจากการทำแบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นของนักลงทุนสถาบันเป็นลูกค้าของบริษัท

จำนวน 282 แห่ง ซึ่งมีเงินลงทุนทั่วโลกกว่า 7.11 แสนล้านเหรียญสหรัฐ เมื่อเดือน มิ.ย. 45 ที่ผ่าน มา เท่าที่คุยกับนักลงทุนต่างชาติปัญหาของตลาดหุ้นไทยคือ มีขนาดเล็กขณะที่พอร์ตการลงทุนของ สถาบันต่างชาติค่อนข้างใหญ่ โดยเงินที่นำมาลงทุนในประเทศไทยคิดเป็น 1-1.5% ของพอร์ตเท่านั้น

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

●ประเทศไทยก็ยังอยู่ในภาวะฟื้นตัวเศรษฐกิจ ดังนั้น ความมั่นคงภายในเสถียรภาพ ของรัฐบาล จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อสถานการณ์ของประเทศ ว่าที่จริงแล้ว เสถียรภาพรัฐบาลที่ค่อนข้างจะมั่นคง นายกรัฐมนตรี ส.ส. อยู่ในกำมือ 300 กว่าเสียง เรียกว่า “อำนาจเต็ม ๆ” แต่ในด้านความ มั่นคงของประเทศดูเหมือนจะเกิดปัญหามาตลอด สถานการณ์ไทย-พม่าที่ไม่ควรจะเกิดขึ้นก็เกิดขึ้นมาแบบที่ว่าไทยเสียเปรียบทุกรูปแบบ ทั้ง ๆ ที่ไม่ใช่เรื่องของเรานะ เลย์ ลำสุดจึงมีการขอจัดตั้ง กอ.รมน.ภาคให้แม่ทัพภาคและ กอ.รมน.จังหวัดให้ผู้นำ ความคุมเพื่อแก้ไขปัญหาในด้านความมั่นคง

รองศาสตราจารย์ วัชร จามรมาน กล่าวไว้ ท่ามกลางความเสียเปรียบของผู้ประกอบการ ไทยเมื่อเทียบกับประเทศอื่นไม่ว่าจะเป็นจีน หรือญี่ปุ่น นักวิชาการเศรษฐศาสตร์เสนอทางออกของ การแก้ปัญหาพัฒนาศักยภาพ SMEs ไทยให้ทัดเทียมต่างชาติเชื่อมโยงข้อมูล 3 ด้านการค้า การศึกษา การท่องเที่ยว ระหว่างจังหวัดกับจังหวัดกับประเทศที่ต้องการหวังถ่ายทอดข้อมูลที่มีประโยชน์ พัฒนาขีดความสามารถผู้ประกอบการไทยไปพร้อมต่างชาติ

หลังจากมองแนวทางการพัฒนาออกแล้วก็ต้องออกในรูปแบบของคัสเตอร์ระดับจังหวัด แล้วก็ต้องมาดูในเรื่องเดิมที่เป็นปัญหาอยู่คือ คน เทคโนโลยี และตลาด โดยทั้ง 3 ปัญหาอาจารย์ วัชร มองทางออกว่าของการแก้ปัญหาว่าน่าจะมีการเชื่อมระหว่างเมืองต่อเมืองเข้าด้วยกัน เช่น นครพนม เชื่อมกับอากาศ ของญี่ปุ่นเชื่อมกับเมืองวินของเวียดนามและเชื่อมกับอีกเมืองในอิตาลี เหมือนเป็น ระบบเมืองพี่เมืองน้อง ในคอนเซ็ปต์การเชื่อมโยงของอาจารย์ วัชร คือ แต่ละจังหวัดต้องวิเคราะห์ตัว เองให้ออกว่าต้องการเทคโนโลยีอะไรก็ไปเชื่อมกับเมืองที่มีเทคโนโลยีนั้น ซึ่งระบบนี้หากการค้า จังหวัดต้องเข้ามามีบทบาทในการประสานงานด้วย การเชื่อมกันระหว่างประเทศกับประเทศด้วย กันอย่างทุกวันนี้ไม่เป็นผลโดยมองว่าการเชื่อมกันระหว่างกับจังหวัดอีกประเทศด้วยกันจะเป็นผล มากกว่า ต่อจากนี้ไปต้องเป็นระบบกระจายอำนาจที่ผ่านมากรุงเทพมหานครเท่านั้นที่โต หากระบบนี้เกิดได้ ประเทศไทย หากระบบนี้เกิดได้ประเทศไทยทุกจังหวัดทั่วประเทศก็จะโตไปพร้อมกันด้วย

- สายล่อฟ้า สะบัดปากกา “อำนาจที่ไม่ลงตัว” ไทยรัฐ 4 กรกฎาคม 2545 หน้า 6

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ธอส. ยึดมาตรการพักดอกเบี้ยค้างชำระเพิ่มอีก 2 ปี แกมโบนัส ให้ลูกค้าชำระได้ตามเงื่อนไขลดอัตราดอกเบี้ยค้างให้อีก 25 % ด้านลูกหนี้บ้านรับมาตรการลดหนี้ ธอส. ช่วยแก้ปัญหา NPL ตามสภาพความเป็นจริง ทั่วประเทศให้แบงก์รัฐ-เอกชน ใช้มาตรฐานเดียวกันประนอมหนี้ ซึ่งลูกหนี้ NPL ทั้งรายย่อย-ผู้ประกอบการรายเล็กยังไร้ทางออก เหตุปรับโครงสร้างหนี้ยาก สถาบันการเงินไม่มั่นใจกิจการไปรอด ไม่ยอมปล่อยให้ผู้เสนอกระทรวงการคลัง ตั้งกองทุนพิเศษ 5,000 ล้านบาท อัดฉีดเม็ดเงินให้กลุ่มลูกหนี้ NPL ที่มีศักยภาพ ด้านคณะกรรมการแก้ปัญหาหนี้ NPL เตรียมหาทางออกหาสภาพคล่องเดิมให้ลูกหนี้ที่ปรับโครงสร้างหนี้เสร็จ

หลังจากที่กระทรวงการคลัง ได้เห็นชอบให้ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.) ทำการแก้ไขปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) และสินทรัพย์รอการขาย (NPL) โดยให้ ธอส. สามารถตัดลดหนี้และสามารถขายสินทรัพย์ได้ในราคาต่ำกว่าทุนได้ ซึ่งขณะนี้ ธอส. กำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณากรอบแนวทางและแนวทางปฏิบัติ เพื่อออกมาตรการปรับปรุงหนี้ให้กับลูกหนี้ NPL ของธนาคาร สำหรับมาตรการการประนอมหนี้โดยการพักดอกเบี้ยค้างชำระ 3 ปี ที่ใช้มาตั้งแต่ปี 2542 จะมีการขยายระยะเวลาเพิ่มให้กับลูกหนี้เช่นเดียวกัน โดยแหล่งข่าวจากธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.) เปิดเผยว่า ขณะนี้ธนาคารอยู่ระหว่างการพิจารณาขยายมาตรการประนอมหนี้ด้วยวิธีการพักดอกเบี้ยค้างชำระให้ลูกค้า 3 ปี ซึ่งจะครบกำหนดในเดือนสิงหาคมที่จะถึงนี้ โดยให้ลูกค้าที่ทำสัญญาประนอมหนี้นี้โดยมาตรการดังกล่าว มาติดต่อกับธนาคารหลังจากที่ครบสัญญา ธนาคารจะเสนอทางเลือกให้ลูกค้า ถ้าลูกค้าสามารถจะผ่อนชำระค้างงวดได้ตามปกติแล้วให้กลับไปผ่อนชำระเงินงวดตามปกติและเฉลี่ยดอกเบี้ยค้างที่หักชำระไว้ผ่อนส่งในระยะเวลา 3 ปี หรือลูกค้าจะสามารถเลือกใช้มาตรการประนอมหนี้อื่นแทนหลังจากประเมินแล้วเห็นว่ายังไม่สามารถผ่อนชำระงวดได้ตามปกติ นอกจากนี้ ลูกค้ายังสามารถใช้วิธีพักดอกเบี้ยค้างชำระไปได้อีกเป็นเวลา 2 ปี

สภาลูกหนี้ฯ จึงได้เสนอต่อรัฐบาล ผ่านสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง เพื่อให้พิจารณาการแก้ปัญหาหนี้ โดยแบ่งการแก้ปัญหาออกเป็น 2 ส่วน คือ 1. การปรับโครงสร้างหนี้ 2. การเพิ่มเม็ดเงินเพื่อเสริมสภาพคล่อง โดยการจัดตั้งกองทุนเฉพาะ ในส่วนของการปรับโครงสร้างหนี้ สภาได้เสนอแนวทางที่ ธอส. จะนำมาใช้กับการแก้ปัญหาหนี้ NPL ให้ลูกค้าของธนาคารมาเป็นแนวทางหลักสำหรับการแก้ปัญหาให้กับลูกหนี้ NPL ในสถาบันการเงินอื่น ๆ โดยที่มีการจัดตั้งกองทุนขึ้นโดยมี

งบนับคัน 5,000 ล้านบาท โดยมีกระทรวงการคลังเป็นแกนหลัก และประกอบด้วย สงป. สภาลูกหนี้ฯ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.1.6 บรรยายภาพของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท

กัมพันธ์ เตชะอธิก สรุปไว้ใน หนังสือพิมพ์เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “ชีวิตชุมชน” ว่า นโยบายหลักของรัฐบาลยังไม่สามารถแก้ไขภาพรวมของประเทศได้ มีหน้าซ้ำ การแจกแถมแหล่งในโครงการต่าง ๆ ยังดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นแจกกองทุนหมู่บ้านและ 1 ล้านบาท แถมการพักชำระเงินกู้และดอกเบี้ยให้กับเกษตรกร การแจกสระน้ำ แจกปุ๋ย เมล็ดพันธุ์และสัตว์ ฯลฯ โดยขาดการจัดกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาความเข้มแข็งให้กับองค์กรชุมชน

การนำเงินและสิ่งของไปให้ชุมชนอย่างไม่หยุดยั้งได้สร้างความอ่อนแอและการพึ่งพาอันขัดแย้งกับเป้าหมายการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง บทเรียนของกองทุนชุมชน น่าจะเป็นเรื่องที่กองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท กองทุนฟื้นฟูเกษตรกร สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และกองทุนอื่นๆ ที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน น่าจะศึกษาและประยุกต์การใช้ประโยชน์ต่อชุมชน

เงินจึงเป็นเรื่องท้าย ๆ ที่จะนำสู่ชุมชน ถ้าโยนเงินลงไปก่อน กองทุนนั้น ๆ ก็ไม่มีความหมายอะไรในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง กลับจะทำให้ชุมชนอ่อนแอและพึ่งพาทรัพยากรจากภายนอก อันเป็นการกลับหัวกลับหางทางการพัฒนา

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าต่างประเทศ

สืบามเขียน กล่าวในคอลัมภ์ “เหนือใจ” เดลินิวส์ 17 กรกฎาคม 2545 หน้า 9 ว่าสถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจของสหรัฐที่เริ่มแย่ กำลังจะกลายเป็นตัวแปรและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจหลาย ๆ ประเทศทั่วโลก รวมถึงเศรษฐกิจของไทย โดยเฉพาะภาคการส่งออก ค่าเงินดอลลาร์อ่อนตัวลงทุกวัน จนทำให้ค่าเงินบาทของไทยวิ่งขึ้นไปอยู่ที่ประมาณ 41 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ เงินบาทที่แข็งขึ้น มีทั้งผลดีและผลเสีย ผลดีนั้นคงเป็นเรื่องของการชำระหนี้เงินกู้ต่างประเทศ ที่ไทยแบกรับอยู่มหาศาล แต่การใช้หนี้คงต้องมาดูระยะเวลาของการกำหนดใช้ด้วย ไม่ใช่อยากใช้เมื่อไรก็ใช้คืนได้ทันที เงินต้นพร้อมดอกเบี้ยที่ถูกหนี้ยืมคืนให้กับเจ้าหนี้ในต่างประเทศจะลดลงตามค่าเงินบาทที่แข็งขึ้น เพราะสามารถเปลี่ยนเป็นสกุลเงินดอลลาร์ได้เพิ่มมากกว่าก่อนหน้านี้ แต่ผลเสียจะมาถึงอยู่กับผู้ส่งออกเนื่องจากค่าเงินแข็งขึ้น จะทำให้ราคาสินค้าแพงขึ้นโดยตรงซึ่งราคาที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้ผู้ซื้อสินค้าในต่างประเทศเปลี่ยนใจจากสินค้าไทย ไปยังสินค้าของชาติ

อื่น ในกรณีที่สินค้าประเภทเดียวกันคุณภาพใกล้เคียงกัน สามารถนำมาใช้ทดแทนกันได้ ยกเว้นสินค้าบางประเภทที่ประเทศอื่นไม่มีไทยคงไม่โดนกระทบมากนัก

สินค้าเกษตรการครองหนักรู้สึกว่าเพื่อนโดยเฉพาะข้าว ยางพารา และน้ำตาล เพราะคู่แข่งหลายราย ทั้งเวียดนาม อินโดนีเซียและอินเดีย พยายามเข้าไปแย่งชิงตลาดส่งออกของไทย ข้าวอินเดียโดยเฉพาะข้าวหนึ่งที่ขายให้กับกลุ่มประเทศที่มีรายได้น้อยนั้น ผู้ส่งออกของไทยได้แต่นั่งมอง เพราะอินเดียขายคัลดราศันนั้นห้วนไหว เนื่องจากได้รับแรงสนับสนุนจากรัฐบาล ขณะที่ข้าวไทยส่งออกได้ปริมาณน้อยกว่า ไม่รู้ว่าทำไมกระทรวงพาณิชย์ยังไม่ต้องการให้ระบายข้าวส่งออกในช่วงนี้ หรือว่าเจ้ากระทรวงมีที่คิดที่ขาดที่จะตามทวงส่วนแบ่งคืนในช่วงครึ่งปีหลัง สินค้าในกลุ่มอุตสาหกรรมหลายประเภทโดนสินค้าจากจีนส่งเข้าไปแย่งตลาดได้มากขึ้นเพราะสินค้าจีนมีราคาถูก ซึ่งคุณภาพของสินค้าที่ต่างชาติส่งออกไปขายแข่งกับไทย มีคุณภาพใกล้เคียงกัน แล้วแบบนี้จะบอกว่าสินค้าจากจีนมีคุณภาพต่ำกว่าได้อย่างไร สินค้าแต่ละคุณภาพ ถูกค่าจะเป็นผู้ตัดสินใจ ว่าซื้อสินค้าคุณภาพอย่างนี้เหมาะสมกับค่าเงินหรือไม่ ผู้ผลิตไทยต้องเร่งปรับตัว เพื่อหาทางลดต้นทุนส่งออก และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ก็ต้องพยายามส่งเสริมให้มีการส่งออก ไม่ใช่คอยขวางมือขวางเท้าเหมือนกับการส่งออกข้าวทุกวันนี้

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน เดิมทีเป็นป่าดงพญาเย็น มีราษฎรอพยพมาก่อน พ.ศ. 2497 มีราษฎรหลายพื้นที่ คือ ราษฎรอพยพจากจังหวัดสระบุรี จังหวัดอ่างทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดนครราชสีมา มาอยู่รวมกันโดยถางป่าและตัดถนนมาสร้างเป็นหมู่บ้านได้เริ่มก่อตั้งปี พ.ศ. 2528 มีน้ำตกคลองห้วยหัวโกรกเป็นถ้ำมีน้ำไหลหลาก นายดี ชูเมือง ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า "บ้านหัวโกรก"

คนกลุ่มแรกที่มาเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านหัวโกรก คือนายบิน แก้วมี มาจากตำบลตาลเดี่ยว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี เป็นคนกลุ่มแรกเข้ามาเป็นทีมเดียวกับนายดี ชูเมือง มาจากตำบลดงลิง อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี และนายแก้ว ช้างทองคำ มาจากห้วยแห้ง อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี เข้ามาสร้างชุมชนและก่อตั้งหมู่บ้าน

คนกลุ่มแรกตัดไม้ในป่าแล้วนำไม้มาเผาเป็นถ่านแต่ก่อนเรียกบ้านเตาถ่าน มีเนื้อที่ประมาณ

4,000 ไร่ สภาพทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านหัวโกรกนี้ ก่อนที่จะตั้งหมู่บ้าน เป็นป่าดงดิบ มีหนองน้ำอ่างหนองอคง มี คลอง 4 แห่ง ได้แก่ คลองหัวโกรก คลองน้ำทรัพย์ คลองหนองแดง และ คลองมวกเหล็ก ปัจจุบันป่าหรือหนองน้ำหรือห้วยที่เคยมีในอดีตค่อย ๆ หดไปแล้วหรือแทบจะไม่มีอีกเพราะมีประชาชนเข้ามาปลูกบ้านเรือนอาศัยอยู่ละใช้พื้นที่ทำการเกษตรและเลี้ยงสัตว์แต่ยังคงมีสวนป่ากลางดงอยู่ประมาณ 1,000 ไร่ อาชีพครั้งแรกของราษฎรที่อพยพมาอยู่หมู่บ้าน คือ อาชีพเผาถ่าน ปลูกข้าวโพด และปลูกน้อยหน่า อาชีพเดิมที่ทำไปแล้ว คือ เผาถ่าน เลิกเพราะ ไม้หมด อาชีพปลูกข้าวโพด และน้อยหน่า ยังคงทำอยู่

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

อาชีพใหม่ที่เพิ่มขึ้น คือ เลี้ยงโคนม เมื่อ พ.ศ. 2530 การเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณูปโภค ถนนเมื่อเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านมีสภาพเป็นถนนแบบ ดินลูกรัง เป็นถนนลูกรัง เมื่อ พ.ศ. 2528 ยาวประมาณ 15,000 เมตร เป็นถนนลาดยาง เมื่อ พ.ศ. 2541 ยาว ประมาณ 2,500 เมตร ถนนในหมู่บ้านทั้งหมดยาว ประมาณ 1,500 เมตร ไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้าน เมื่อ พ.ศ. 2529 ประปาหมู่บ้าน สร้างเมื่อ พ.ศ. 2535

ปัจจุบันมีประชากรในหมู่บ้าน 222 ครอบครัว มีประชากรทั้งหมด 764 คน ชาย 403 คน หญิง 361 คน ดังนี้

ประชากรวัย 1 วัน	- 3 ปีเต็ม	จำนวน	28	คน
3 ปี 1 วัน	- 6 ปีเต็ม	จำนวน	36	คน
6 ปี 1 วัน	- 12 ปีเต็ม	จำนวน	64	คน
12 ปี 1 วัน	- 14 ปีเต็ม	จำนวน	124	คน
15 ปี 1 วัน	- 18 ปีเต็ม	จำนวน	215	คน
18 ปี 1 วัน	- 50 ปีเต็ม	จำนวน	189	คน
50 ปี 1 วัน	- 60 ปีเต็ม	จำนวน	77	คน
60 ปี 1 วัน ขึ้นไป		จำนวน	41	คน

ประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไป มีฐานะยากจนไม่มีผู้อุปการะในหมู่บ้านหัวโกรก มี 5 คน ซึ่งได้รับการสงเคราะห์จากรัฐ

การประกอบอาชีพ

รับราชการ 5 ครอบครัว ค้าขาย 21 ครอบครัว รับจ้าง 142 ครอบครัว อาชีพทำสวน 22 ครอบครัว อาชีพอื่น ๆ ทำไร่ข้าวโพด ปลูกผัก เลี้ยงโคนม และเลี้ยงปลา 121 ครอบครัว

ครอบครัวที่มีที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง

จำนวน 1-5 ไร่ มีจำนวน 62 ครอบครัว

จำนวน 6-10 ไร่ มีจำนวน 64 ครอบครัว

จำนวน 11-12 ไร่ มีจำนวน 56 ครอบครัว

จำนวน 21-50 ไร่ มีจำนวน 40 ครอบครัว

50 ไร่ ขึ้นไป ไม่มี

ที่ดินที่ยังไม่ได้เอกสารสิทธิ์ จำนวน 110 ครอบครัว รวม 1,000 ไร่

การศึกษา ไม่มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในหมู่บ้าน มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1

แห่ง มีครู 2 คน (หญิง) จบการศึกษา ม.6 มีเด็ก 30 คน

มีสมาชิกในหมู่บ้าน ไปศึกษานอกหมู่บ้าน รวม 227 คน คือ

ระดับประถมศึกษา 157 คน

ระดับมัธยมศึกษา 50 คน

สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา 20 คน

ปัจจุบันในหมู่บ้าน มีร้านค้า 6 ร้าน

มีสัตว์เลี้ยง วัว 1,500 ตัว ไม่มีควาย เลี้ยงไก่ประมาณ 350 ตัว

ปัจจุบันมีแหล่งน้ำ (ทั้งของสาธารณะและส่วนบุคคล)

บ่อน้ำบาดาล 5 บ่อ ใช้ได้ตลอดปี

สระน้ำ 1 สระ “

คลองน้ำ 1 แห่ง “

ห้วย 3 แห่ง “

หนอง 1 แห่ง “

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน

1. มีพื้นที่ทำการเกษตร 2,000 ไร่ ไม่มีที่นา

เป็นสวน 300 ไร่ คือ น้อยหน้า มะม่วง

2. ทั้งหมดหมู่บ้านซื้อปุ๋ยเคมีปีละ 600 กระสอบ
 3. มีผลผลิตอื่น ๆ เช่นทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์
 - 3.1 ทำสวนมะม่วง น้อยหน้า จำนวน 22 ครอบครัวย
 ได้ผลผลิตทั้งหมดหมู่บ้าน ประมาณ 3,300,000 บาทต่อปี
 - 3.2 ทำไร่ข้าวโพด จำนวน 58 ครอบครัวย
 ได้ผลผลิตทั้งหมดหมู่บ้าน ประมาณ 7,300,000 บาทต่อปี
 - 3.3 เลี้ยงโคเนื้อ จำนวน 2 ครอบครัวย
 ได้ผลผลิตทั้งหมดหมู่บ้าน ประมาณ 27,799,000 บาทต่อปี
 - 3.4 เลี้ยงปลา จำนวน 2 ครอบครัวย
 ได้ผลผลิตทั้งหมดหมู่บ้าน ประมาณ 50,000 บาทต่อปี
 4. ราษฎรในหมู่บ้านออกไปขายแรงงานทำงานต่างถิ่น จำนวน 50 ครอบครัวย มีจำนวน 206 คน ทุกคนที่ไปทำงานส่งเงินเข้าหมู่บ้านรวมทั้งหมดประมาณ ปีละ 618,000 บาท
 5. รายได้ของประชาชนในหมู่บ้านต่อปีแต่ละครอบครัวย โดยสรุปรวมทั้งหมด ดังนี้
 - 20,001-30,000 บาท มี 52 ครอบครัวย
 - 30,001-50,000 บาท มี 72 ครอบครัวย
 - 50,001-100,000 บาท มี 88 ครอบครัวย
- 1.2.4 ด้านวัฒนธรรม
1. มีวัด จำนวน 2 แห่ง ชื่อวัดหัวโกรก และมหาจุฬาราม มีพระ 16 รูป เณร 1 รูป แม่ชี 3 คน เด็กวัด 3 คน
 2. ภาษาพื้นบ้าน คือ ภาษาไทย, ภาษาโคราช และภาษาลาว
 3. มีโบราณวัตถุ-โบราณสถานในหมู่บ้านระยะห่าง ไม่เกิน 3 กิโลเมตร คือ ถ้ำเพ็ชรพนมวันและแหล่งหินฟอสซิล (อยู่บริเวณวัดหัวโกรก)
 4. มีแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ระยะห่างไม่เกิน 3 กิโลเมตร คือ ถ้ำเพ็ชรพนมวันและแหล่งหินฟอสซิล
 5. ภูมิปัญญาชาวบ้าน (ผู้รู้/ผู้ชำนาญ/ผู้นำ/บุคคลตัวอย่าง)
 - 5.1 ด้านเกษตรกรรม (การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ)
 - 5.1.1 นายอานวย สุวรรณธรรม อายุ 34 ปี เชี่ยวชาญด้านการ

เลี้ยงโคนม ประสบการณ์ 6 ปี อยู่บ้านเลขที่ 56/2 หมู่ 7 บ้านหัวโกรก ตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

5.1.2 นางทองใส ไช้สอาด อายุ 30 ปี เชี่ยวชาญด้าน การเลี้ยงโคนม ประสบการณ์ 3 ปี อยู่บ้านเลขที่ 56/3 หมู่ 7 บ้านหัวโกรก ตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

5.1.3 นางปราณี เลือโต อายุ 41 ปี เชี่ยวชาญด้าน การเลี้ยงโคนม ประสบการณ์ 7 ปี อยู่บ้านเลขที่ 97 หมู่ 7 บ้านหัวโกรก ตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

5.2 ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (เช่น ผู้นำในการจัดการกองทุนของชุมชน ผู้นำในการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการรักษายาบาลของชุมชน เป็นต้น)

5.2.1 นายจำลอง แก้วมี อายุ 56 ปี เชี่ยวชาญด้านการบริหารกองทุนและกลุ่มอาชีพ อยู่บ้านเลขที่ 32 หมู่ 7 บ้านหัวโกรก ตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

5.2.2 นายบัญชา ประสารศรี อายุ 43 ปี เชี่ยวชาญด้านบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ประสบการณ์ 10 ปี อยู่บ้านเลขที่ 128 หมู่ 7 บ้านหัวโกรก ตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

5.2.3 นายกำจร บุญผาทอง อายุ 53 ปี เชี่ยวชาญด้าน การบริหารกองทุน ประปาหมู่บ้าน ประสบการณ์ 10 ปี

5.3 ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี

5.3.1 นายบุญมา จำปาอ้อย อายุ 62 ปี เชี่ยวชาญด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางศาสนา ประสบการณ์ 40 ปี อยู่บ้านเลขที่ 79 หมู่ 7 ตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

5.4 ในรอบหนึ่งปีในหมู่บ้านมีการทำบุญหรืองานประเพณี

5.4.1 เดือน เมษายน ทำบุญประเพณี รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ

เดือน พฤษภาคม ทำบุญกลางบ้านเลี้ยงศาลเจ้าพ่อบุญถือ

เจ้าแม่จันทร์หอม

เดือน ธันวาคม ทำบุญประเพณี เนื่องในวันพ่อแห่งชาติ
ทำบุญที่วัดหัวโกรกทุกปี

นอกจากนี้ยังทำบุญเนื่องในวันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันเข้าพรรษาและวันออก
พรรษการทำบุญที่วัดเป็นประจำทุกปี

5.5 ผู้ที่ราษฎรในหมู่บ้านให้ความนับถือ คือ กำนันจำลอง แก้วมี และ หลวงพ่อ
สมบูรณ์ มุนิจาโร (วัดหัวโกรก) หรือ พระครูปลัดสมบูรณ์ มุนิจาโร

5.6 คณะกรรมการหมู่บ้าน

กำนัน ชื่อ นายจำลอง แก้วมี การศึกษา ม.3

ผู้ช่วยกำนัน ชื่อ นายทวี แก้วมี การศึกษา ป.4

มีคณะกรรมการหมู่บ้าน ด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. นายจำลอง แก้วมี การศึกษาสูงสุด ม.3
2. นายสมยศ รักดีศิริสัมพันธ์ การศึกษาสูงสุด ปวช.
3. นายสมจิตร เลาะตันเทียะ การศึกษาสูงสุด ป.6
4. นายโสภี จันทโชติ การศึกษาสูงสุด ป.4
- 5.นางบุญล้อม ศรีธรรมมา การศึกษาสูงสุด ป.4
6. นายอานวย สุวรรณธรรม การศึกษาสูงสุด ป.6
7. นายบัญชา ประสารศรี การศึกษาสูงสุด ปวช.
8. นายสมทรง พันจันทิก การศึกษาสูงสุด ป.4
9. นายทวี แก้วมี การศึกษาสูงสุด ป.4
10. นายเปลี่ยน สิวังกัด การศึกษาสูงสุด ป.4
11. นางปราณี เสือโต การศึกษาสูงสุด ป.4
12. นายกำจร บุญผาทอง การศึกษาสูงสุด ป.4

5.7 สมาชิก อบต. ในหมู่บ้าน คือ

- 5.7.1 นายชลอ อนุพันธ์ การศึกษาสูงสุด ป.4
- 5.7.2 นางแหวดดาว กาญจนะปาน การศึกษาสูงสุด ม.6

5.8 ในหมู่บ้านมีการรวมกลุ่มดังนี้

- 5.8.1 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตั้งขึ้น 19 ก.พ. 2544

สมาชิกกลุ่ม 146 คน ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 45,180 บาท

5.8.2 กลุ่มกองทุนพัฒนาสตรี ตั้งขึ้น 4 ค.ค. 2529

สมาชิกกลุ่ม 25 คน ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 5,000 บาท

5.8.3 กลุ่มกองทุนปั๋ยบ้านหัวโกรก ตั้งขึ้น 19 มี.ค. 2539

สมาชิกกลุ่ม 222 คน ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 156,975 บาท

5.8.4 กลุ่มกองทุนสงเคราะห์คนชรา ตั้งขึ้น 15 ก.ค. 2540

สมาชิกกลุ่ม 55 คน ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 5,330 บาท

5.8.5 กลุ่ม กองทุนหมู่บ้าน อ.พ.ป.บ้านหัวโกรก ตั้งขึ้น 1 พ.ย.

สมาชิกกลุ่ม 888 คน ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 95,200 บาท

7. ทั้งหมู่บ้าน ไม่มีผู้ติดยาเสพติด

ไม่ประกอบอาชีพทำนา

รถยนต์	1	คัน
มอเตอร์ไซด์	216	เครื่อง
มีไฟฟ้าใช้	222	ครัวเรือน
รถจักรยาน	25	คัน
มีประปา	222	ครัวเรือน
ตู้เย็น	219	เครื่อง
พัดลม	222	เครื่อง
เครื่องปรับอากาศ	4	เครื่อง
หม้อหุงข้าว	222	เครื่อง
ทีวีสี	222	เครื่อง
ทีวีขาวดำ	-	เครื่อง
โทรศัพท์	-	เครื่อง
หอกกระจายข้าว	1	แห่ง
ภาชนะเก็บน้ำฝน	222	ครัวเรือน
สวนที่ถูกหลักสุขภาพ	222	ครัวเรือน

8. ปัจจุบันไม่มีป่าในหมู่บ้าน

9. ราษฎรในหมู่บ้านเป็นหนี้สินสถาบันการเงินของรัฐ (เช่น ธกส./กองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน (กข.คจ.) มีจำนวน 14 ครอบครัว เป็นเงินรวมทั้งสิ้นประมาณ 40,000 บาท

10. ผู้สื่อข่าวสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน คือ นายบัญชา ประสารศรี

11. ผู้สื่อข่าวประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้านคือ นายสมยศ รักศิริสัมพันธ์

12. ในหมู่บ้าน รอบ 5 ปีที่ผ่านมา มีโครงการของรัฐ หรือ อบต. เข้ามาพัฒนาช่วยเหลือชาวบ้าน คือ

12.1 โครงการ ซ่อมแซมถนนหินคลุก โดย องค์การบริหารส่วนตำบลพญาเย็น เข้ามา เดือนเมษายน 2543 ผลการดำเนินงาน เสร็จเรียบร้อยแล้ว

12.2 โครงการ ก่อสร้างถนนลาดยาง น้ำพุ – หัวโกรก โดย จบ ส.ส. เข้ามา พ.ศ. 2542 ผลการดำเนินงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว

12.3 โครงการ ก่อสร้างที่ทำการตำรวจชุมชน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลพญาเย็น เข้ามา 10 สิงหาคม 2543 ผลการดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว

12.4 โครงการ ก่อสร้างถนนลูกรัง โดย องค์การบริหารส่วนตำบลพญาเย็น เข้ามา 21 มิถุนายน 2544 ผลการดำเนินการ เสร็จเรียบร้อยแล้ว

12.5 โครงการ จัดซื้อวัสดุเครื่องเล่นให้กับนักเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดย องค์การบริหารส่วนตำบลพญาเย็น เข้ามา พ.ศ. 2543 ผลการดำเนินการ ส่งมอบให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเรียบร้อยแล้ว

13. ในหมู่บ้าน/ชุมชน มีโครงการของเอกชน (NGO) เข้ามาพัฒนาช่วยเหลือหมู่บ้าน/ชุมชนในเรื่อง

13.1 โครงการ ก่อสร้างถังเก็บน้ำ โดย ธนาคารนครชน เข้ามา พ.ศ. 2535 ผลการดำเนินการ เสร็จเรียบร้อยแล้ว

14. ความต้องการของราษฎรในหมู่บ้าน/ชุมชนมีดังนี้

14.1 ต้องการให้มีถนนลาดยางหรือถนนคอนกรีต เสนอ โดย นายเปลี่ยน สิวักด

14.2 ต้องการให้มีไฟฟ้าแสงสว่างบนถนนซอย เสนอโดย นางปราณี เสือโด

14.3 ต้องการให้ช่วยเหลือคนว่างงานให้มีงานทำมีอาชีพเสริม เสนอโดย นายโสภี

จันทโชติ

14.4 โทรศัพท์บ้าน เสนอโดย นายเปลี่ยน สิวงกด

14.5 การอบรมคือ การฝึกเย็บผ้า เสนอโดย นางสาวนวน แก้วมี

15. ในหมู่บ้าน/ชุมชนแต่ละปีสามารถเก็บภาษีต่าง ๆ เช่น ภาษีที่ดิน ภาษี

ร้านค้า ฯลฯ ได้ปีละ 23,965 บาท

16. ไม่มีโรคระบาดในพืชและสัตว์หรือคนในหมู่บ้าน/ชุมชนที่พบมากในรอบ 5 ปีมานี้

1.2.5 ข้อมูลด้านอื่น ๆ

ระบบนิเวศของชุมชน

บ้านหัวโกรก หมู่ที่ 7 ตำบลพญาเย็น มีพื้นที่ทั้งหมด 4.8 ตารางกิโลเมตรแบ่งเป็นเนื้อที่การเกษตรทั้งหมด 2,000 ไร่ อยู่ห่างจากอำเภอปากช่อง ไปทางทิศตะวันออกตามถนนมิตรภาพ 34 กิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อเขต หมู่ 1 บ้านน้ำพุ ตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง
- ทิศใต้ ติดต่อเขต หมู่ที่ 2 บ้านหัวป่า ตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง
- ทิศตะวันออก ติดต่อเขต หมู่ 8 บ้านถนนโค้ง ตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง
- ทิศตะวันตก ติดต่อเขตอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

ระบบสังคมวัฒนธรรม

บ้านหัวโกรก หมู่ที่ 7 เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ. 2528 มีประชากรทั้งหมด 764 คน ชาย 403 คน หญิง 361 คน มี 222 ครอบครัว และมีสภาพคล่องทุนถาวรอย่างน้อย 5 ปี

โครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะ

- โทรศัพท์ 1 ตู้
- ถนนลาดยาง 2 สาย
- ถนนลูกรัง 3 สาย
- ระบบประปาหมู่บ้าน ครบทุกหลังคาเรือน

การสาธารณสุข

- ส้วม ครบทุกหลังคาเรือน

สิทธิในที่ดิน

- คราวเรือนมีที่ดินทำกิน คิดเป็นร้อยละ 60

ผลการพัฒนาหมู่บ้าน

กำนันบ้านหัวโกรก หมู่ที่ 7 ตำบลพญาเย็น ได้แก้ไขปัญหามลพิษในหมู่บ้านและพัฒนาหมู่บ้าน โดยยึดถือข้อมูล จปฐ.2 กชช.2 ค และข้อมูลแหล่งน้ำ โดยมี คปต. ให้คำแนะนำ

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

1.1 จัดทำถังขยะประจำครัวเรือนทุกครัวเรือน และมีการกำจัดขยะมูลฝอยโดยการฝังเพื่อไม่ให้ส่งกลิ่นรบกวนและเป็นมลพิษ

1.2 จัดตั้งกลุ่มผู้ปลูกป่า 1 กลุ่ม สมาชิก 12 คน เงินกองทุน 1,500 บาท

1.3 จัดตั้งชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 1 กลุ่ม สมาชิก 300 คน

1.4 ปรับปรุงถนนลูกรังภายในหมู่บ้านและเชื่อมระหว่างหมู่บ้านโดยใช้งบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลพญาเย็น

1.5 สร้างถนนลาดยาง โดยใช้งบ ส.ส.

1.6 จัดให้มีระบบประปาทุกหมู่บ้าน

1.7 สนับสนุนครัวเรือนในหมู่บ้าน ปลูกพืชสวนไว้บริโภคในครัวเรือนเพื่อลดรายจ่าย คิดเป็นร้อยละ 70

ด้านการเมืองการปกครอง

2.1 ปกครองราษฎรในพื้นที่หมู่บ้านให้เกิดความสงบสุขเรียบร้อย

2.2 ประชุมชี้แจงกรรมการหมู่บ้าน ทำสถิติรายชื่อราษฎรทุกปี

2.3 ปรับปรุงการบริหารโครงการต่างๆ ให้ดำเนินการไปด้วยดี

2.4 ให้ความร่วมมือกับหน่วยราชการทุกหน่วยงาน ปฏิบัติหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ

2.5 จัดกิจกรรมวันพัฒนาหมู่บ้าน โดยทำความสะอาดสถานที่ราชการสิ่งสาธารณประโยชน์ โดยใช้งบของทางราชการ

2.6 มีการจัดเวรยามในหมู่บ้าน

2.7 สนับสนุนให้ราษฎรไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ร้อยละ 78

3. ด้านเศรษฐกิจ

3.1 สนับสนุนให้มีการจัดตั้งอาชีพขึ้นภายในหมู่บ้าน

- กลุ่มผู้เลี้ยงโคนม เงินกองทุน 3,000,000 บาท

3.2 จัดตั้งกองทุนประกันโค เงินกองทุน 287,500 บาท

3.3 จัดตั้งกองทุนผลิตอาหารโค 130,000 บาท

3.4 กลุ่มเกษตรกรทำสวน

3.5 จัดตั้งกองทุนปืช 130,000 บาท

3.6 จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

4. การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิต

4.1 จัดตั้งศูนย์สารธารณสุขมูลฐานชุมชนในหมู่บ้าน

4.2 จัดอบรมการรณรงค์และป้องกันโรคเอดส์

4.3 จัดอบรมให้ความรู้เยาวชน เรื่อง ยาเสพติด

หมู่บ้านหัวไกรกมีศักยภาพที่เอื้ออำนวยต่อโครงการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชน ด้านเศรษฐกิจ คือ สามารถกระจายรายได้ให้ประชาชนในหมู่บ้านมีการประกอบอาชีพซึ่งจะมีการประกอบอาชีพเลี้ยงโคนม ทำสวนมะม่วง ทำไร่ข้าวโพด เลี้ยงไก่และเลี้ยงปลา ส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาชีพด้านการเกษตร

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ครั้งแรกที่เข้าไปปฏิบัติงาน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านยังไม่รู้ระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านเท่าที่ควร อีกทั้งประชาชนยังไม่เข้าใจกองทุนหมู่บ้าน เงิน 1 ล้านบาท มากนัก แต่ปัจจุบัน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เริ่มมีความเข้าใจในระเบียบมากขึ้น

2) เงิน 1 ล้านบาท ได้รับจัดสรรจากรัฐบาลแล้วได้นำลงสู่หมู่บ้านหัวไกรก ดำเนินการพญาเย็น อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา แล้วมีการจัดระเบียบหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้กู้ยืมไปประกอบอาชีพ

3) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ได้รับการคัดเลือกจากประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านหัวไกรก และเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า ในการคัดเลือกผู้กู้จะรับประชาชนทุกสาขาอาชีพที่อยู่ในพื้นที่หมู่บ้านหัวไทรก กำหนดมาตรฐานการกู้ยืมแต่ละอาชีพไม่ให้เงินกู้มากหรือน้อยเกินไปเพื่อให้สามารถประกอบอาชีพได้และทำให้กระจายการกู้ยืมได้ทั่วถึง และผู้กู้จะต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

- 1.1 มีความขยันหมั่นเพียร และมีความตั้งใจในการประกอบอาชีพ
- 1.2 อาชีพที่สามารถทำรายได้ให้แก่ครอบครัวและสามารถชำระหนี้ได้
- 1.3 มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน
- 1.4 เป็นบุคคลที่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน บ้านหัวไทรกอย่าง

ครบถ้วน

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า เป็นหน้าที่ของเหรียญิกในการทำบัญชีกองทุนฯ โดยตรง โดยยึดหลักเกณฑ์แบบฟอร์มต่าง ๆ ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ.2544 ซึ่งประกอบด้วย ทะเบียนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง , บัญชีกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแบบท้ายประกาศคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ . สรุปผลการประเมินความพร้อมการจำแนกประเภทกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

(รายละเอียดเพิ่มเติมแบบฟอร์มต่าง ๆ อยู่ในภาคผนวก)

2.1.3 ผลการประเมินของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ผลโดยตรง ทำให้นโยบายของรัฐบาลที่ต้องการกระจายเงินลงทุนสู่ท้องถิ่น ได้ถึงมือประชาชนโดยเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพหลากหลายอาชีพของประชาชนในหมู่บ้าน

2) ผลกระทบโดยตรง การพิจารณาจัดสรรเงินให้แก่ผู้ที่สมควรได้กู้ในรอบแรกยังไม่มีปัญหามากนัก แต่ในระยะยาวอาจเกิดปัญหาว่าผู้กู้ในรอบแรกประสงค์จะกู้ต่อเพื่อทำกิจการให้ต่อเนื่อง ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดปัญหาขัดแย้งกับผู้ที่ยังรออยู่ก่อนเพื่อขอกู้ในรอบ 2

3) ผลกระทบโดยอ้อม เนื่องจากโครงการเพิ่งเริ่มต้นไม่นานนัก ผลต่อการบริหารยังไม่สามารถประเมินได้มากนัก คาดว่าในระยะยาวเงินกองทุน จะมีดอกเบี้ยเงินลงทุนหมุนเวียนจะสามารถเป็นเงินทุนสมทบกองทุนอื่นๆ ได้ในปัจจุบัน

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้ดูแลราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ประสบการณ์ในการดำเนินงานกิจการของผู้

อาชีพหลักของผู้ มีดังนี้ 1. เลี้ยงโคนม 2. ทำสวนน้อยหน้า 3. ทำไร่ข้าวโพด 4. เลี้ยงไก่ 5. เลี้ยงปลาดุก 6. เลี้ยงหมูป่า และค้าขาย ซึ่งเป็นอาชีพที่หลากหลายและผู้มีความรู้ความสามารถที่ทำได้และสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว ด้วยประสบการณ์ที่ประกอบอาชีพดังกล่าว ตั้งแต่ 2-30 ปี ซึ่งมีการหาตลาด วัตถุดิบ และมีเทคนิคต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพของคน

2) อื่น ๆ ที่เกี่ยวกับบริบทของหน่วยระบบ B

ระยะเวลาให้ผู้ ผู้บางรายให้ทัศนะว่า เวลาส่งเงินต้นคืนสั้นเกินไป เนื่องจากผู้ ยังไม่มีผลผลิต จึงต้องหาเงินจากแหล่งอื่นมาจ่ายคืนก่อน จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่กลุ่มเป้าหมายไม่ขอกู้ เพราะเกรงว่าจะส่งใช้เงินคืนไม่ทัน

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้ยืมเงิน อัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไม่สูงมากนัก

จุดเด่น คือ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร และผู้กู้เงินส่วนใหญ่จะเป็นเกษตรกร คือ

1. ปลุกพืช ได้แก่ ข้าวโพด ทำสวนน้อยหน้า มะม่วง จำนวน 9 ราย รวมเงินกู้ 130,000 บาท ผู้กู้ใช้เงินตรงตามวัตถุประสงค์เพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว
2. เลี้ยงสัตว์ ได้แก่ เลี้ยงโคนม โคเนื้อ ปลาดุก ไก่ หมูป่า จำนวน 39 ราย รวมเงินกู้ 660,000 บาท และส่วนใหญ่ใช้เงินที่กู้ตามวัตถุประสงค์
3. ค้าขาย ได้แก่ ขายผักสด อาหาร เครื่องอุปโภคและบริโภค จำนวน 13 ราย รวมเงินกู้ 200,000 บาท ผู้กู้ใช้เงินตรงตามวัตถุประสงค์เพราะเป็นอาชีพหลักของตนอยู่แล้ว

จุดด้อย คือ จำนวนเงินที่ได้จากการกู้ยืมเงิน ๆ ของประชาชนส่วนใหญ่ ที่กู้ยืมเงินมีฐานะปานกลางไม่ใช่ผู้ยากจนจริง ๆ ผู้ยากจนจริง ๆ ไม่สามารถกู้เงินได้ เพราะมีปัญหาการหาผู้ค้ำประกันและต้องถูกตัดชื่อออกจากกลุ่มผู้กู้ เนื่องจากไม่มั่นใจว่าจะทำตามเงื่อนไขการกู้ได้รวมทั้งระยะเวลาให้ผู้ชำระส่งเงินต้นตามระเบียบที่จัดทำขึ้นสั้นเกินไปทำให้ไม่ประสงค์จะกู้เพราะเกรงว่าจะหาเงินใช้คืนไม่ทันเป็น

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B

1) การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้ดูแลราย พบว่า

จุดเด่น การนำเงินที่กู้จากกองทุนหมู่บ้านไปประกอบอาชีพ สามารถเป็นเงินทุนหมุนเวียนและเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวได้

จุดด้อย สำหรับผู้ที่ใช้เงินไม่ถูกวิธี นำเงินไปใช้จ่ายอย่างอื่น นอกเหนือจากการประกอบอาชีพ เช่น นำไปซื้อโทรศัพท์มือถือ นำไปต่อเติมบ้าน ก็จะเป็นการก่อหนี้สินเพิ่มขึ้น ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่า 3 ราย กู้ผิดวัตถุประสงค์ ทำให้ไม่เพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ผลโดยตรง ผู้มีการพัฒนาอาชีพ เพิ่มรายได้ ลดการว่างงาน

2) ผลกระทบโดยตรง โครงการเพิ่งเริ่มต้นไม่นานนัก วงเงินกู้ พบว่า จำนวนเงินจัดสรรให้ผู้ดูแลรายมีไม่มากนักจึงไม่เพียงพอที่จะดำเนินกิจการอาชีพที่ต้องการได้ ซึ่งการทำกิจการขนาดเล็กมีกำไรน้อย แต่ก็ยังถือว่าเป็นเงินทุนหมุนเวียน

3) ผลกระทบโดยอ้อม การส่งเงินคืน หมายถึงการเรียกเก็บดอกเบี้ยและการส่งเงินต้น จะมีผลทำให้ต้องหาเงินจากแหล่งอื่นมาก่อนเพื่อชำระแทน ไม่ใช่เงินซึ่งเป็นผลจากการประกอบอาชีพนั้นๆ

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ทำการเกษตร ในหมู่บ้าน สรุปได้ดังนี้

3.1 อาชีพเลี้ยงโคนม ปัจจุบันเข้าที่ติ ได้แก่ รายได้ดี มีเจ้าหน้าที่จากสหกรณ์โคนมมารับน้ำนมถึงบ้าน สภาพพื้นที่เหมาะแก่การเลี้ยงโคนม กระบวนการที่ดี ได้แก่ การให้อาหารโคนมหาซื้อง่าย และหาง่าย การทำคอกวัวก็ทำได้ไม่ยากทำให้เป็นสัดส่วน จะมีคอกวัวที่ให้วัวอาศัยอยู่และคอกวัวสำหรับรีดน้ำนมวัว ซึ่งปัจจุบันจะมีเครื่องรีดนมวัวที่ทันสมัย ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ คือ แล้วแต่จำนวนโคนมที่เลี้ยง ถ้าเลี้ยงโคนมหลายตัวจะได้ปริมาณน้ำนมมาก ด้านคุณภาพสำหรับผู้เลี้ยงโคนม น้ำนมมีคุณภาพเพราะมีเครื่องรีดที่สะอาด ทันสมัย

3.2 อาชีพเลี้ยงไก่ ปัจจุบันเข้าที่ติ ได้แก่ มีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อถึงบ้าน เมื่อไก่เจริญเติบโตพร้อมที่จะขายได้ กระบวนการที่ดี ได้แก่ ไก่เป็นสัตว์ที่หากินง่าย หาซื้ออาหารง่าย ต้นทุนไม่สูงนัก มีเล้าไก่ คอกไก่ และตะกร้าใส่ไข่ ดูแลไก่ด้วยการให้ยาหยอดเมื่อไก่เป็นโรค ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ คือ การเลี้ยงไก่ที่ได้คุณภาพควรให้อาหารไก่และให้

ยาหยอดไก่สามาเสมอ ไก่จะออกไปและเพิ่มปริมาณมากขึ้นเรื่อย ๆ อีกทั้งยังนำไข่ไก่มาบริโภคในครอบครัวได้อีกด้วย

3.3 อาชีพค้าขาย ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ มีรายได้หมุนเวียนทุกวันในครอบครัวและประชาชนต้องบริโภคอาหาร อุปโภค-บริโภค ในชีวิตประจำวัน กระบวนการที่ดี คือ รู้จักการเลือกซื้อของอุปโภค-บริโภค ที่มีคุณภาพ ราคาถูก หาทำเลในการค้าขายที่ดี และผู้คู่ควรมีความขยัน อดทน เงินที่นำมาประกอบอาชีพค้าขายจึงสร้างรายได้ให้กับครอบครัว

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

4.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ทั้ง 5 ข้อ พบว่า

4.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า การเตรียมงานใช้เวลาไม่นานนัก การจัดอบรมคณะกรรมการกองทุนยังไม่พร้อมเท่าที่ควร เนื่องจากเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลในการจัดสรรเงินลงสู่ท้องถิ่น ทำให้มีผลในการกู้ยืมเงินในการประกอบอาชีพ ยังไม่สามารถประเมินได้มากนัก

4.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า การจัดระบบบริหารกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งสมาชิกในหมู่บ้านเป็นผู้ดำเนินการเองนั้น มีผลทำให้คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีความมั่นใจมากขึ้น มีความกล้าแสดงความคิดเห็น มีความสามัคคี รวมทั้งสร้างความภาคภูมิใจ ให้แก่ คณะกรรมการกองทุนที่มีส่วนร่วมในการบริหารกองทุนซึ่งเป็นโครงการเพิ่งเริ่มต้นในปีแรกซึ่งพบว่ามีการจัดระเบียบการบริหารที่ดี

4.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท เป็นการกระตุ้นให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพของตนเอง และสามารถวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาได้เอง รวมถึงการกระตุ้นให้ประชาชนรู้จักช่วยตนเอง โดยมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบร่วมกันในการบริหารกองทุนหมู่บ้านและรู้สภาพปัญหาของหมู่บ้านด้วย

4.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า การพัฒนาเศรษฐกิจหมู่บ้านเพื่อยกฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักพัฒนาอาชีพของตนให้สัมพันธ์กับทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่และสอดคล้องกับการตลาดทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ คือ

1. ปรับปรุงกลุ่มอาชีพที่มีอยู่แล้วหรือจัดตั้งขึ้นใหม่ สามารถสร้างรายได้ในครอบครัวอย่างเพียงพอ

2. พัฒนาแหล่งเงินทุนในหมู่บ้าน

3. กระตุ้นประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยการดำเนินงานในรูปกลุ่ม

4.1.5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง พบว่า

1. ประชาชนมีความสามัคคีกัน
2. มีผู้นำที่มีคุณธรรม มีความยุติธรรม ประชาชนเกิดศรัทธาไว้วางใจอย่างแท้จริง
3. มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก
4. สมาชิกมีความซื่อสัตย์เกื้อกูลกัน
5. การแสดงออกถึงความพร้อมเพรียงของสมาชิก โดยเฉพาะการประชุมแต่ละครั้ง

และการส่งเงินสัจจะ

6. มีการแบ่งงานและมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ
7. มีการจัดตั้งกลุ่มกองทุนต่าง ๆ ในหมู่บ้าน

4.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ พบว่า

4.2.1 ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

- 1) สมาชิกผู้กู้เงินนำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ ช่วยยกระดับรายได้สูงขึ้น เพิ่มการออมและการลงทุน ขยายกิจการและลดปัญหาการว่างงาน
- 2) ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพในชนบท ส่งเสริมการพึ่งตนเอง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

3) กองทุนหมู่บ้านเป็นสถาบันเงินทุนให้การสนับสนุนแก่กลุ่มอาชีพที่เป็นสมาชิกผู้กู้ทุกราย เพราะเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน และเงินกู้เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อน

4.2.1 ปัจจัยด้านลบ

1) โครงการกองทุนหมู่บ้านเพิ่งเริ่มมีเป็นปีแรก ฉะนั้น ความพร้อมด้านต่าง ๆ ยังไม่ดีเท่าที่ควรขาดการประชาสัมพันธ์ถึงหลักเกณฑ์ กฎ ระเบียบต่าง ๆ ให้ประชาชนได้เข้าใจ ซึ่งประชาชนบางส่วนเข้าใจผิดคิดว่าเงินกองทุนหมู่บ้านให้กู้สำหรับคนรวยแต่คนจนไม่มีสิทธิกู้

2) ยังมีประชาชน ทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านกล่าวหาตักเตือนถึงผลประโยชน์จากกองทุนหมู่บ้านว่าควรมีการควบคุมตรวจสอบอย่างรัดกุม กรรมการที่เกี่ยวข้องให้มีความซื่อสัตย์จริงใจในการบริหารเพื่อส่วนรวมและให้มีความเป็นธรรมในการพิจารณาเงินกู้

3) กองทุนหมู่บ้านยังไม่สามารถให้บริการด้านการกู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพแก่สมาชิกได้ทั่วถึง สมาชิกอีกจำนวนไม่น้อยที่ต้องการเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อใช้เป็นทุนในการประกอบอาชีพ แม้ว่าประชาชนจะยังไม่รู้สึกว่าเป็นเรื่องที่เดือดร้อน แต่หากมีแนวทางที่สามารถทำให้ประชาชนมีเงินทุนของตนเองหรือได้เงินทุนที่ดอกเบี้ยต่ำก็จะดีมาก

4.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

4.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดพบว่า สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีกันมาก สืบเนื่องจากการเรียกประชุมการขอความร่วมมือในหมู่บ้าน สมาชิกมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกส่วนใหญ่

4.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า หมู่บ้านจะเข้มแข็งได้ ต้องมีผู้นำท้องถิ่นและคณะกรรมการหมู่บ้านที่เข้มแข็ง ชาวบ้านมีส่วนร่วมในกิจการที่ดีและมีความสามัคคีกัน สมาชิกในชุมชนรับฟังความคิดเห็นในการประชุมหรือเสวนา ชาวบ้านช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งจากการสัมภาษณ์การแสดงความคิดเห็นของประชาชน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4-1 แสดงความคิดเห็น ทัศนะที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ลำดับ ที่	ความคิดเห็น ทัศนะที่มีต่อกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง	รอบค้วที่แสดง ความคิดเห็น (รอบค้ว)	คิดเป็นร้อยละ (%)
1	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านขาดความรู้ในเรื่อง จุดประสงค์ของกองทุนที่ลงสู่ท้องถิ่น กองทุนหมู่บ้านดีเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการ ประกอบอาชีพ ช่วยเหลือคนยากจนให้มีเงินทุน มาประกอบอาชีพเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว	4	8%
2	กองทุนหมู่บ้านดีให้กู้เงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำ (ร้อยละ 12 บาท/ปี)	35	70
3	กองทุนหมู่บ้านดี แต่คิดว่าคนมีเงิน มีหลักทรัพย์กู้ ได้ คนจนไม่มีหลักทรัพย์หรืออาชีพที่มั่นคงไม่มีที่ ดิน ไม่มีสิทธิกู้ยืม คณะกรรมการ ไม่ยุติธรรม	7	14%

ตารางที่ 4-2 แสดงความคิดเห็นของประชาชน โดยการสัมภาษณ์ตามแบบรายงาน บร.9

ลำดับที่	ทัศนะของชาวบ้านว่าหมู่บ้านที่เข้มแข็ง นั้นจะต้องมีลักษณะมีอะไรบ้างและ สรุปเป็นข้อ ๆ	ครอบครัวที่ แสดงความคิด เห็น (ครอบครัว)	คิดเป็นร้อยละ (%)
1	ผู้นำท้องถิ่นและคณะกรรมการหมู่บ้าน มีความเข้มแข็ง	50	100
2	ชาวบ้านมีส่วนร่วมในกิจกรรมดี และมี ความสามัคคีกัน	50	100
3	ชาวบ้านมีอาชีพและมีงานทำสม่ำเสมอ	9	18
4	หมู่บ้านปราศจากโจรผู้ร้าย	49	98
5	ชาวบ้านช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	20	40
6	มีสาธารณูปโภคในหมู่บ้านให้ใช้ สะดวกสบายมีความเป็นอยู่ที่ดี	8	16
7	สมาชิกในชุมชนรับฟังความคิดเห็นใน การประชุมหรือเสวนา	14	28
8	ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คน ชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส	11	22
9	ในชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร ประชาชน	1	2
10	หมู่บ้านปลอดยาเสพติด	10	20

จากตารางที่ 4-1 และ ตารางที่ 4-2 สุ่มสำรวจความคิดเห็นของประชากร 50 ครอบครัว จากจำนวน
ประชากรทั้งหมด 222 ครอบครัว

บทที่ 5

สรุปผลการประเมิน อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สรุปได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดไว้หรือไม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา
3. เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในพื้นที่

2. วิธีดำเนินการ

1. ใช้วิธีสัมภาษณ์ (Interview) ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีเค้าโครงของแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องและใช้เป็นแนวทางสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์จะกำหนดขนาดตัวอย่างและใช้ตารางคำนวณเป็นร้อยละ ดังนั้นการวิจัยเชิงคุณภาพจะต้องเข้าไปสัมผัสกับผู้ถูกวิจัยมากกว่าจะใช้เครื่องมือวิจัยอื่นใดเป็นสื่อกลาง เป็นการสัมภาษณ์รายบุคคลอย่างไม่เป็นทางการแต่ก็สามารถกำหนดประเด็นหรือเค้าโครงของการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ที่ไม่เคร่งครัดนัก
2. การสังเกต (Observation) สังเกตพฤติกรรมหรือปฏิกิริยาของบุคคล หรือบุคคลในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งในการประชุม จัดเสวนาและบันทึกข้อมูลที่สังเกตเห็นเหตุการณ์นั้น
3. แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบรายการข้อคำถามที่ให้กลุ่มเป้าหมายได้ตอบคำถามเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการ ซึ่งอาจเป็นคำถามที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริง

3. ผลการดำเนินการ

จากการได้ปฏิบัติงานในพื้นที่ของกองทุนหมู่บ้านหัวโกรก พบว่า

1. ปัจจุบันคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีความเข้าใจในระเบียบมากขึ้น
2. คณะกรรมการกองทุนได้มีการจัดระเบียบหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้รู้เข้าไปประกอบอาชีพอย่างเป็นระบบ

3. ประชาชนได้คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนที่อยู่ในหมู่บ้านหัวโกรกและเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์มาบริหารงานกองทุนหมู่บ้าน

4. กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ จะรับประชาชนทุกสาขาอาชีพในหมู่บ้าน โดยผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

5. ประสบการณ์การดำเนินกิจการของผู้กู้ ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักทางการเกษตร ตั้งแต่ 2-30 ปี มีการหาตลาด วัตถุดิบและมีเทคนิคต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพของตน

6. การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละราย สร้างงาน สร้างรายได้แก่ครอบครัว

1. อภิปรายผลสรุปดังนี้

1) การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านหัวโกรก ได้แก่

1.1 การเกิดกองทุน กองทุนหมู่บ้านหัวโกรก เกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชนและมีแนวโน้มว่าคนในชุมชนจะมีส่วนร่วมมากขึ้น เพราะทุกคนมีสิทธิมีเสียงเท่าเทียมกัน

1.2 การมีระบบการบริหารกองทุน กองทุนหมู่บ้านหัวโกรก จัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและมีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างถูกต้อง มีความหลากหลาย ระดมความร่วมมือทั้งจากส่วนราชการและกลุ่มประชาคมให้มาทำงานร่วมกัน เน้นการกระจายงานเป็นหลัก

1.3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง กองทุนหมู่บ้านหัวโกรก เปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอแต่ยังไม่ถึงขั้นพึ่งตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอกอยู่ ควรให้คนในชุมชนสร้างจิตสำนึก "เพื่อส่วนรวม" ให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม คนในชุมชนกองทุนหมู่บ้านหัวโกรก มีการประกอบอาชีพทางการเกษตรและในหมู่บ้านมีการจัดตั้งองค์กรต่าง ๆ เช่น กองทุนปื๊ย กองทุนสงเคราะห์คนชรา ฯลฯ ซึ่งความร่วมมือและ "เงิน" เป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่กำลังพัฒนาและต่อยอดให้กับชุมชนที่มีความเข้มแข็งแล้วระดับหนึ่งขยายผลไปช่วยชุมชนที่อ่อนแอกว่า

1.5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น คนในชุมชนกองทุนหมู่บ้านหัวโกรก มีความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจ มีความสามัคคีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและ

กันจะเป็นกุญแจของความสำเร็จหากเน้นที่กระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม การใช้ปัญญานำหน้าเงิน

2) ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก

2.1.1 เป้าหมายที่จับต้องได้ง่ายของกองทุนหมู่บ้านคงเป็นเรื่องของการทำให้ชาวบ้านมีเงินทุนหมุนเวียนในการสร้างผลิตภัณฑ์ของชุมชนและสร้างรายได้ของชาวบ้านเป็นหลัก เพื่อส่งผลต่อการเพิ่มกำลังซื้อให้กับระบบเศรษฐกิจ

2.1.2 เงิน 1 ล้านบาท การบริหารจัดการนี้ คือ การจัดการให้เงินก้อนนี้สามารถสร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชนให้ได้ เช่น การเรียนรู้ในเรื่องประชาธิปไตย ที่ทุกคนมีสิทธิมีเสียงเท่าเทียมกัน ไม่ใช่ใครมีอำนาจมากกว่าเสียงดังกล่าว การเรียนรู้ในเรื่องการช่วยเหลือเอื้ออาทรกัน เช่น ใครมีความจำเป็นเดือดร้อนในการใช้เงินก่อนก็จัดสรรให้คนนั้นก่อน

2.2 ปัจจัยด้านลบ

2.2.1 ถ้าประชาชนไม่เข้าใจเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของ “กองทุนหมู่บ้าน” แล้วโอกาสที่ชุมชนจะใช้เงินแบบ “ค่าน้ำพริกละลายแม่น้ำ” ก็มีอยู่สูงและสิ่งที่จะตามมาคือการทะเลาะเบาะแว้งและความแตกแยกของผู้คนในหมู่บ้าน

2.2.2 คนในชุมชนยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุนซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินหมุนเวียนเพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

3) ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

การเรียนรู้ในเรื่องการพัฒนาอาชีพในชุมชน เช่น จัดสรรงบประมาณบางส่วนในการพัฒนา ซึ่งการที่ชุมชนได้เรียนรู้กับการบริหารจัดการด้วยตัวเองแบบนี้ ชุมชนก็จะสามารถรับมือกับทุกเรื่องที่เข้ามากระทบกับตัวเองได้ ซึ่งนี่คือ ความหมายของชุมชนเข้มแข็ง นั่นหมายถึง จะเกิดการรวมกลุ่มของประชาชน เกิดความสามัคคีและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

4) ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result)

สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินกิจการสามารถสร้างรายได้ ทำให้มีเงินทุนหมุนเวียนในครอบครัว

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

ช่วยยกระดับรายได้ให้สูงขึ้น มีการขยายการลงทุน และเพิ่มความรู้ในการบริหารจัดการอาชีพของคน

4.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact)

1. ส่งเสริมการพึ่งตนเอง
2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. ส่งเสริมความอดทนขยันหมั่นเพียร
4. ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ

1. อยากให้ลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้กองทุนฯ จากร้อยละ 12บาท/ปี เป็นร้อยละ 6 บาท/ปี เพื่อช่วยเหลือคนยากจนในหมู่บ้านจริง ๆ

2. ในการประชุมหมู่บ้านทุกครั้ง มีข้อเสนออยากให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านรวมทั้งสมาชิกผู้กู้ เข้าร่วมรับฟังความก้าวหน้าของการบริหารงานกองทุน เดือนละ 1 ครั้ง หากผู้ใดไม่เข้าร่วมประชุมสามารถหักเงินได้ครั้งละ 10 บาท เพื่อเป็นกองกลางสำหรับการประชุมครั้งต่อไป

3. การพิจารณาจัดสรรเงินให้แก่ผู้ที่สมควรได้กู้รอบแรกทีละประมาณร้อยละ 20 เพื่อทำการให้ต่อเนื่อง ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดปัญหาขัดแย้งกับผู้ที่ยื่นขอกู้ในรอบ 2 คณะกรรมการควรพิจารณาและตรวจสอบอย่างรัดกุมถึงความรับผิดชอบในการประกอบอาชีพและการส่งคืนเงินของผู้กู้รอบแรกทุกคน เพราะถ้าผู้กู้รอบแรกกู้เงินไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์และอาชีพที่ทำอยู่ไม่สามารถพัฒนาให้ดีขึ้น ไม่สร้างรายได้ในครั้งต่อไป และเปิดโอกาสให้ผู้กู้รอบ 2 ได้กู้ยืมเงินบ้างเพื่อให้เกิดความยุติธรรมต่อสมาชิกที่มีสิทธิกู้ยืมทุกคนในหมู่บ้าน

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

การบริหารงานกองทุนหมู่บ้าน เป็นการส่งผลต่อระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท แต่ในส่วนของการพัฒนารายได้ยังไม่เห็นความแตกต่างชัดเจนระหว่างสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนฯ และที่ไม่ได้เป็นผู้กู้เงิน มีข้อเสนอดังนี้

1. สมาชิกกองทุนฯ ควรมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบในการนำเงินไปประกอบอาชีพให้ถูกวิธีดำเนินกิจการเพื่อสร้างรายได้
2. สมาชิกกองทุนฯ ควรมีความขยัน อดทนและประหยัด
3. ควรให้คำแนะนำแก่ประชาชนในการตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพ
4. คณะกรรมการควรประสานงานระหว่างองค์กรประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ และอาชีพเสริมให้กับผู้กู้

5. จำนวนเงินที่ได้จากการกู้กองทุนฯ ของประชาชนส่วนใหญ่ ที่กู้ยืมเงินมีฐานะปานกลางไม่ใช่ผู้ยากจนจริง ๆ ผู้ยากจนจริง ๆ ไม่สามารถกู้เงินได้เพราะมีปัญหาการหาผู้ค้ำประกันและต้องถูกคัดชื่อออกจากผู้กู้ ซึ่งอยากให้คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องให้ความเป็นธรรมในการพิจารณาเงินกู้และอำนวยความสะดวกในการให้เพื่อนสมาชิกด้วยกันมีความจริงใจที่จะช่วยเหลือและให้ความมั่นใจว่าผู้กู้ที่ยากจนสามารถพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมในส่วนรวมโดยคณะกรรมการมีหลักเกณฑ์และข้อผ่อนปรนตามเหตุผลอันสมควร

การบริหารกองทุนหมู่บ้านกับสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของราษฎร ที่ทำการศึกษาในพื้นที่ มีวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาถึงผลการบริหารกองทุนหมู่บ้าน เป็นวัตถุประสงค์หลัก และศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตระหว่างราษฎรที่เป็นสมาชิกกองทุนและไม่เป็นสมาชิก เป็นวัตถุประสงค์รอง ผลที่ได้จะนำไปสู่การปรับปรุงรูปแบบการบริหารกองทุนหมู่บ้านเพื่อเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ ในระยะต่อไป ผลการศึกษาได้ข้อสรุปดังต่อไปนี้

1. จุดเด่น

1.1 สามารถจัดตั้งกองทุนได้รวดเร็วเพราะมีความพร้อมในการจัดประชุมราษฎร คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ โดยที่ระเบียบกำหนดกฎเกณฑ์ที่แสดงว่าพร้อม โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเป็นผู้ประเมิน

1.2 คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่มีความเข้าใจในหลักการของกองทุนฯ ตลอดจนระเบียบข้อบังคับค่อนข้างดี เมื่อพิจารณาจากการส่งสัจจะรายเดือน

1.3 กลุ่มมีลักษณะเข้มแข็งมั่นคง มีความพร้อมที่จะจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านได้

2. จุดด้อย

2.1 จากการสำรวจความคิดเห็นจากรายการที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเห็นการกำหนดระยะเวลากู้ยืมไม่เกิน 1 ปี เป็นข้อจำกัดควรให้อยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านให้หลากหลายไปตามลักษณะอาชีพและวัตถุประสงค์การกู้เงิน แม้ว่าเจตนาของรัฐบาลต้องการให้เกิดการหมุนเวียน แต่อาจไม่เกิดประโยชน์แก่ผู้กู้และอาจเป็นกับดักแก่ผู้ที่ต้องหันไปกู้เงินนอกระบบเพื่อให้ทันเวลาคืนกองทุน เพราะกลัวจะเสียสัจจะ

2.2 วงเงินที่กำหนดให้ผู้กู้ไม่เกินคนละ 20,000 บาท และถ้าเกินต้องขออนุมัติเป็นราย ๆ แต่ไม่เกิน 50,000 บาท ไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนทำโครงการขนาดใหญ่เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน ก่อให้เกิดการบริการสาธารณะและสร้างรายได้หมุนเวียนในชุมชนเป็นการต่อยอดกองทุนหมู่บ้าน แต่ระเบียบดังกล่าวมิได้เปิดทางไว้ให้ ข้อเท็จจริง คือ ผู้ออกแบบ ต้องการให้เกิดกิจกรรมเล็ก ๆ มากมายให้ชุมชนแต่โอกาสการคืนจะยากเพราะชุมชนขาดอำนาจการซื้อ หากผู้ไปประกอบอาชีพโอกาสจะเป็นหนี้สูญจะเกิดขึ้นง่ายรวมทั้งแหล่งเงินนอกระบบอัตราดอกเบี้ยสูงก็จะกลับมาบีบคั้นบาทยิ่งขึ้น

2.3 ในสภาพความจริงผู้กู้ที่อยู่ในชุมชน คือ ลูกหนี้ ธกส. ที่ขอพักชำระหนี้ตามนโยบายรัฐบาลและยังเป็นลูกหนี้ธนาคารออมสินในโครงการธนาคารประชาชนคนเดียวนี้ อาจเป็นลูกหนี้เงินนอกระบบของนายทุนในระดับชุมชน หากรัฐบาลไม่หามาตรการในด้านการตลาดรองรับสินค้าจากชุมชนระบบเงินหมุนเวียนก็จะขาดสภาพคล่องในระดับชุมชน

บรรณานุกรม

- พ.ศ.ท.ดร. ทักษิณ ชินวัตร. “จากนโยบายสู่ภาคปฏิบัติ”. มติชน . 4 มกราคม 2545 , หน้า 18.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา . “คู่มือการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) “ ปี 2544.
- องค์การบริหารส่วนตำบลพญาเย็น . “แผนพัฒนาตำบล อบต.พญาเย็น” ปี 2544.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี . “คู่มือนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ” ปี 2544.
- จำลอง แก้วมี . กำนันตำบลพญาเย็น . สัมภาษณ์ , มกราคม-กรกฎาคม 2545
- สำนักมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักมาตรฐานการศึกษาดุสิตศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย , “ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา”, หน้า 61-68 . “ชุดวิชาการวิจัยชุมชน” , หน้า 49-50. “ชุดวิชาสารนิพนธ์” , หน้า 52-54.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปากช่อง เกษตรตำบล คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน กำนัน คณะกรรมการหมู่บ้านประชาชนในหมู่บ้านหัวไกรภ. สัมภาษณ์ , มกราคม-กันยายน 2545.
- คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กระทรวงการคลัง. “กทม.หาสิบจุดร่วม ปัน SMEs” . ฐานเศรษฐกิจ. 18-20 กรกฎาคม 2545, หน้า 32
- ธีรพันธุ์ จิตดาลาน . “KTAM เร่งปั๊มพอร์ตแดนล้านลาด้างขาดทุนสะสมหมดสิ้นปี” . ฐานเศรษฐกิจ. 18-20 กรกฎาคม 2545, หน้า 6
- ธนาคารอาคารสงเคราะห์ . “ธอส. แจกโบนัสลูกหนี้ NPL” . ฐานเศรษฐกิจ . 18-20 กรกฎาคม 2545 , หน้า 33
- สายล่อฟ้า สะบัดปากกา. “อำนาจที่ไม่ลงตัว”. ไทยรัฐ. 4กรกฎาคม 2545, หน้า 6
- สัมพันธ์ เดชะอริก. “ชีวิตชุมชน”. หนังสือพิมพ์เพื่อการเรียนรู้. มีนาคม-มิถุนายน 2544, หน้า 3
- ลีบานเย็น . “เหนื่อยใจ” . เดลินิวส์ 17 กรกฎาคม 2545, หน้า 9
- ศ.ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (บรรณธิการ). “รวมบทความทางการประเมินโครงการ”, 2544 หน้า 221-234
- กองวิชาการแผนงาน กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. “เสนอรูปแบบการประเมิน CIPP Model , 2537 หน้า 17-22
- อำพล ทิมसार. “เทคนิคการติดตามและการประเมินผลโครงการ”. สำนักประเมินผล สำนักงานประมาณ, 2538 หน้า 23-24